چھاپ غلام محمد نور محمد

ولو ہا عاشقو گلنورون بُوز
چھُوئے دردل ژہ کِنہہ گلنورہ ہندسُونُ

اندرین زمان سعادت نشان میمنت اقتران قصۂ پُرسرور

موسوم بہ

گلنور کشمیری

من تصنیفِ لطیف حاجی محی الدین صاحب مسکین مرحوم

حسبِ فرمائش

غلام محمد نور محمد تاجران کتب مہاراج بازار گنج بازار سرینگر

(اشاخ) مائسمہ بازار - امیراکدل سرینگر کشمیر

کاتب محمد حسن فوق خانی اندرواری

(نعمانی پریس دہلی)

نعت شریف سرورِ کائنات
علیہ الصلوٰۃ والتسلیمات

زمین تہٕ آسمان ناوہ ناون محمد مصطفےٰؐ انس ناو تھاون
پھولس گلس حسنس سوی گیاہ تہٕ زبان
خدا عاشق تہٕ تس معشوق درینا و ون سوی کیاہ تہٕ زبان
حسنٕک تاب انس آو رنگو تھاو
سو پتھی گوی خجل کس باغس گلاب
ابن آدم تس پننس کتاب
ہمہٕ ظالم پس از حق تس سوی گاہ
سرور ازی ملک قاب قوسین
شفاعت خواہ امت شاہ کونین
بعزت مرسلن بند تاج سر سوی
میان اند دالا گہر سوی

۲

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ثنا تس یمہٕ کرِن گُل آفریدہ — دِتن یت باغِ حسنس چیدہ چیدہ
زِ گُل نورُک ظہورا کرِتہٕ پیدا — وُچھت تی بلبلن دِل گوک شیدا
کُرِن پٹھ گُل گلن بلبل فدا گیٔ — وُچھت گلنور از ظلمت جدا گے
نہ ہر دِک وقت نہ سونتک لشانہ — بہاراہ رٹو کڈُن زیرِ خزانہ
کرُن از لفظِ کُن تمہ پیدہ باغاہ — تھوت گُل بلبلن بر سینہ داغاہ
نہ تت واوچ نہ بارانچ چھ منّت — تمی نشہ اک حصہ آمُت چھو جنّت
بکثرت کیاہ شگوفہ تت چھولن آو — دماغس لوی وحدت بلبلن ژاد
تمی بوٕیہ کرِک ہیتھو شوق پیدا — تمی بوٕیہ کرِن دیوانہ شیدا
تمی بوٕیہ کرِن سرمست و مدہوش — فولک تہ باغ اطلس و صلکی پوش
گلو دِتو جوش برِ برآی کیا دور — شبُن کیاہ ڈُور نی ہنز پوشن تہٕ نور
ازان گُل رُود نہ خالی مکانہ — معطر گو ازان ملک جہاناہ
بہارن دولتاہ اک ژان در باغ — سو دولت زانہ بلبل زانہ کیاہ زاغ
سو پانے عاشق و معشوق پانے — گُل و بلبل وینے کیاہ چھوی بہانے
گُلس ہٹ پرتواہ ہیو نور کوی نور — سیُن معشوق ہیوتس ناو گلنور

بیہ جانہٕ ناوتھ چھو متصور ہیچھاپیک
تہ تس سوی کتی ہول چھاپیک
چھانس آہ نور درا و ظاہر
بہ افلاک چھوس ناد ناوی ناظاہر
بہ کالہ نیچھوس بندیا ہ اولیات
سو ولنس نسبت سرآی ژاو ناباہ
لو بیٚل وچھ فصل بہ سرہ ژاو ناباہ
سیٹھاہ علم راون سوئنار کلین آلن تہ اسہ سکہ سع
پیر چراگ گو بر پیر آسہ ہمنہ زار تعت تہٕ من زنہ نہ لگ پیٹھ شہ شہ سکھالت
میان ان ہیر امت تن بہہ باہہ بہہ ضالات تہٕ نہ عنبر سوی ناو ناو بتھ اولت
منکر ہاہ ہدایہ بہہ واب سنن ان سوی عنبر زنہ
ہنز میں ہیر حق تہٕ نخند

ددم جان و جگر بادم مہ بیدار	بھوم زیر نظر بادم مہ اسرار
شہ دنیا و دین چھوک شاہ عالی	مہ برج یقین چھوک ماہ عالی
وجود ک ابتدا چھوک شاہ عالی	سجود ک پیشوا چھوک شاہ عالی
سراج ہر غرض چھوک شاہ عالی	علاج ہر مرض چھوک شاہ عالی
پناہ بیکسان چھوک شاہ عالی	نوای مفلسان چھوک شاہ عالی
بہر دم لتس مدد منگ از تہ دل	بکار شادی و در کار مشکل
درودہ پر یمتس پٹ بے نہایت	کری در روز محشر سوی شفاعت
مبشر شد با مت خیر امت	رفیقن یمتندن جاگیر جنت
تھند اصحاب در گلزار آسن	تھند دشمن میان نار آسن
تھندن آل و اصحابن بر حمت	خدا راضی یمتن روزن بفرحت
خدایا عاشق صادق مہ کرتم	لعشق مصطفےٰ لائق مہ کرتم
تھندی عشقہ برتن سینہ میانو	کھیہ لشہ صاف کر آئینہ میانوی
ولو مسکینہ پد چھوی عشق در سر	لشوق و ذوق پر نعت پیمبر

نعت دوم بطریق غزل میگوید

یار سول گوش تھو میان نادی	یکھنا وندہ ھے پادن ۳ سر

[illegible]

بوش مُتین چھوس فریو منتوی
دادو غم چھوس گومُت منتوی
یا شاہِ ھمدان اک نظر
طرقہ مقامو کی چھوی نظر
ھرث یہ ظلمہ چانی مٹی
بت شرت جاب وانِت چھوکھ دام
یا شاہِ ھمدان اک نظر
بت غافلاہ چانی نیریر
کتھ وانہ چھوس گومُت منتوی
پلمہ ھے پران پمہ ھے منتوی

یکھنا وندہ ھے پادن سَر	یہ چھوڑ تو بخت سانو کن بھاوِ پان
یس آسہ صحبتس نہ شامن کال	درۂ دِہ پرہ نوی اچالسن شانسن
یکھنا وندہ ھے پادن سر	نۂ اسن سوان گرژھلسن امدادن
رات نہ دوہ ونان دِلہ نہ زار	مسکین شۆنہ سان معشوق حاسن
یکھنا وندہ ھے پادن سر	ہوش کنہہ رُود سہ گوش تھوناون

منقبت بانی مسلمانی حضرت امیر کبیر میر سید علی ہمدانی رح

یا شاہِ ہمدانؒ اک نظر	اِمداد کر امداد کر
بہ تل بو آسے یا امیر	در غم چھُوسے گومُت اسیر
یا شاہ ہمدان اک نظر	چھم چانہ لُطفچ بڈ مہ تھر
دادِ بو کروس پامال بو	کس ونہ اندرم حال بو
یا شاہِ ہمدان اک نظر	چھوس چانہ سیت خوشحال تر
چھوس مبتلا در رنج و غم	کرتم کرم کرتم کرم
یا شاہِ ہمدان اک نظر	بہر خدا دل شاد کر
پرہ مایہ بر سر سائبان	یس آسہ ژ ئی ہیو پشتبان
یا شاہِ ہمدان اک نظر	نومید ژ ئی لسہ نیرہ کر

یا شاہِ ھمدان در بدر
یم دادِ چھم یہ امت بنت
یم پرہ کس زانن ونت
چھم نہ بنت بینس ونت
یا شاہِ ھمدان اندر اک نظر

۴

شاہ و نہ دِوان زی جانی درگاہ
وزنن نہ چھس بہ درپناہ
شاہ و نہ کر اک نظر
یا شاہِ ھمدان اک نظر
یا شاہِ ھمدان اک نظر
چھم جان پنس امت کرنہ
چھم غریب یہ تھ چھم خبر

بت غریب اک نظر
اے والہ میانہ ھمدان اک نظر
یا شاہِ ھمدان اک نظر
مسکین چھوس گومُت سخت بے غم
بہ چھس چُھس یا بک ہمس اک نظر
یا شاہِ ھمدان اک نظر

در بیان باعث تصنیف
ابن ادہم گلستان پیش موسوم
قصہ گنہ نود است

پس از حمدِ نبیؐ کُن تھاو برپور
لو آسوس رِوڈھُمت آخر زمانس
زمانک رنگہ رنگہ ہاہت ملالن
پھہو کو آسوم مہِ کرمت سینہ بریاں
اکِت کُن جیرتن انوم سُہارذر
لوات حالس اندر آسوس بصد سوز
زِ جور آسمان کم کرِ شکایت
پھولی گُل رتو دلک گلزار و صلہ
براہِ شعر کہنہ دُدہ گژھ روانہ
پھہو میانوی ناد آمُت حضرتِ عشق
جہان از من پھہو گُومت آفریدہ
الوم از خانہ مجنون سوئ کوہسارٗ
سِٹھاہ شاہ زادہ نادِم بادشاہی
سو سلطان چاکرِ چاکر کرِ منا
مہِ دُپو مس لو پھہوک پُرزو چیزاہ
سعادات امر چالوی جان مہِ پھہوم

لو بادِ ے باعث تصنیف گُلنور
اکِت کُن بیہ وڈھُمت تنہا مکانس
بدل مہِ تھاو مت مخفی حوالہ
دُوکھو از چشم تھاوُمت اشکِ جریان
بیت کُن غیرتن واراہ تلوم شور
دزم عشقن کرِ کھاؔ تامت آتی روز
شکایت نَیہ او برِ عشقن حکایت
بلی بلبل زِ زخمِ خار فصلہ
کنوی سوزتِ نہ روزی بیت پاینہ
سرِہ کرِ عاشقو رلوِ قدرتِ عشق
یہ کت کیاہ زانہ لوزت ناشنیدہ
لدوم مہِ حضرتِ منصور بردار
بمیخانہ کرم کم شیخ راہی
سو زاہد عاشقِ سندر کرِ منا
ژہ پھہو پھہونہ درجہان یکانہ عزراہ
اما عرضاہ در آن فرمان مہِ پھہوم

۵

غزل

تمہید قصہ

دلو ماما شقو اکبا عتھادوز
فی تمہید این قصہ و فی نوز
بلہ امام کو گو قصہ زلیخا
حرس لعل و جواہر دلو سم پیا
شعر گوئی کرن یکبار تراوم
زبان از این و ان جی نسخ ہادوم
ات اندر کہ مہ جذبہ ارجی دان
بود اتش سبنلہ مزا جات فانم
فکر اسم پرا اکنزہ رہ ام
چپن تسجلوم اسم نال
زمین تنکوی امر ما ھن بیوم
غسل خانہ بہ لودت
زقرستان جنازہ جاکر مت
ستین دتنس نہ کندا ھنس تامین

کالس برہ تے کاجبس مارس	لولہ کس باعنس چھاو گلزار
ہردنہ سونت چھونہ بیت گلزارس	صاحب دردو برتو چاو
پوشہ ون پوش ہھی لاگ دستارس	لولہ کس باعنس چھاو گلزار
وت رٹے عشقیچ لٹ دہ اد بارس	عشقہ سیت لدنہ آدم آو
قربان لگہ نا عشقہ بنس کارس	لولہ کس باعنس چھاو گلزار
نہی کر محنتس روی وچھ یارس	ذکرہ ہندیل بھل ڈورس تراو
وارہ بہہ کارس رہ چھی نارس	لولہ کس باعنس چھاو گلزار
زنکھ دیو زورہ پاٹھ لورہ کس جارس	وارہ پاٹھ لوزک شمع پزنہ لاو
پورہ گاشہ وچھ ہس لو زرخسارس	لولہ کس باعنس چھاو گلزار
برنی تاردت سن اذکارس	روچھوی ابرس تل ہوکھ لاو
ہوہیچ داوت تراو زنگارس	لولہ کس باعنس چھاو گلزار
مرشد پاکس پرہیزگارس	ژرہ پژھ کلہ تل پادن تراو
سوی دانہ نادی اتھ اسرارس	لولہ کس باعنس چھاو گلزار
سنگدل یارس یار بیچارس	لبٹ اکہ کونہ تس انصاف آو

مسکین کوت کال بر در پرارس
لولہ کس باعنس چھاو گلزار

[illegible]

[illegible]

دِرارِ ته والو تحصیلدار یٔس تھیت
خبرٕ بُن بُن پرٕ زھک مہر اضیٖبن
زیٖن والس ہتن دیو النسی یام
تتَ اندرٕ وَن یہ قصہ عاشقن کیتو
وچھم اُردو کتاباہ نظم بر پور
پرتَ قصہ نمکو مطلب اکھی آم
چھو بٕنیک دِرد کوئی افسانہ گلنو
پرن تم بیت متکی گو بہانہ
نکو کاری چھنہ بے کار روزن
تہٕوی مہ ابتدایت کرمہٕ واللہ
نِس ہیچھر زیادہ پرانہ خوتہ
کمرتت پٹ گنڈم مہ از دل وجان
کڈس کھٹو مختہ مالہ کرتہ ژالہ
بہ تیزی یت کرن کوشش چھ دِ سنور
مبارک لور کن پوشن صیاد لو
یمن پوشن خزانوک واچھو ینہ

تیھے پاٹھن ونے گیاہ وات توکینا
پاآخر حق بحق کر ذاتِ پاکن
کرن بر نام مسجد تم درج تام
بجلدی نیو لکھنت تو فایقن کیتو
دیان تت ناو چھی مشہور گلنور
گمت گلنو ریٹ عاشق دلآرام
چھو تتے آتش گمت تل تھکنوی سورا
مہ تہٕ پالس کرم خوش این فسانہ
بہ بیکاری لوکن منز خوار روزن
امید چھم واتہ انداز فضل اللہ
خدا کرہ میا نور تو یدئی چھو وطہ
یہ گل آن بو در باغ گلستان
بو گنڈس اصل پختہ مختہ مالہ
ولو کتور دِن بولن چھو سنورا
کنن کر بلبلن ہرد کُ جفاژ لو
چھو بلبل عاشق گُل کاو چھو ینہ

۷

در بیان آغاز قصہ گلنور میگوید

لو لکہ عاشقو گلنور ون بوز
چھوٹ دل ژہ کنہ گلنورہ بنز بوز
یہ تازہ شوق چھوی ساتھا وزنی
پہ بار دوق چھوی راتھاہ وزنی
تتھے پاٹھن سوداگری حکایت
کرانی بتھ قصس چھوی روایت

ہنتو ہا ساقیو چاؤم شراباہ	چھہ سکینس وَن سوزیچ کتاباہ

غزل

لگہ یارس پاری پاری	عشقہ ناری زالوم پان
گرہ ھتہ طوطس ونتے ہاری	عشقہ ناری زالوم پان
منز گدلس عشقہ بازاری	پردہ داری آسم جان
پردہ بالی تو لتم ساری	لنجہ پتھہ کی جاناداری
پنجہ دتو نم ہیے ارمان	کونہ روزم نہ پرہیزگاری
مُشکہ چانے گلاب تھاری	کیت عاشق گے حیران
کرانز لو سر قندا کاری	خاصہ عاشق عشقن ہاری
ہنہ تھاوس پرونٹھکنہ جان	زور داراہ خود اختیاری
عشقہ کمانہ زہ چار چاری	دُورہ دتنم دارت کان
گیہم یکبار جگرس لاری	لولہ زخمن پھیوم خون جاری
بولو ابلبلو چھے مان ہان	سینہ ژٹو نم چھم بیماری
زان مسکینہ کیاہ گیہ یاری	یار ظالم کتھو آسان
پھُوسنہ لوزان ون زاری	عشقہ ناری زالوم پان

طریقت رو بزرگاه پاکباز	حقیقت زانه‌ون کیا اہل راز
فقیرین لتس گرفت با عقل و تعظیم	کرک دست بستہ ورتا عرض و تسلیم
بحد منت عرض کرہ‌یں اہن جہہ یاد	منگلنا سا نہ یابت از جہاندار
ڈہ جہوک مقبول حق بیشک چئیو یاد	نہ تنگی چا نہ یا سہ کاسہ داور
بصنعت دو جہان جیئو کانھنہ ثانی	ولیکن کیاہ ہنر بے مہربانی
دعا کرہ نک فقیرن دل تھیو شاد	ڈلیو تو وہ غم گڈہ ہو فی الحال آزاد
نصیحت جہہ جو پہی تو ہنہ نرن زین لوہ	گڈھیو پلہ در سفر از شہر خود دور
اول شہر سن اندر اکسی کرہ و کار	خدا آسو بہر مشکل مددگار
تہی پر وہ کن پلہ نیرو بیک بار	دھچو نقصان گڈھیو تو ہنہ سخت لاچار
تیوی ونتھی فقیرن کرکھہ رخصت	یہ دلو ہو کرزہ تی ئی جہو نصیحت
بدل کنھہ کرزنہ میالس کلامس	وَ دل انہ کار جامس صبح و شامس
دیان آس اک اکس یارانِ جانی	نہایت کرہ فقیرن مہربانی

دربیانِ اختیار کردن سفر ہرسہ یاران

یہ لوزت یام تم گے سوئی خانہ	گنڈک رخت سفر تان بر میانہ
ترشیوی گے پکانی سوئی بازار	صرافس ہتیو کھہ قرض اک سا سِ دینار

دِپن دولون کَن اے یارِ قدیمہ | گمونت چھُم دل وِ نیمہ قرضہ بیمہ
توہی دِل قرضہ کوی کینہ لرزہ چھونہ | مہ تھندی خوتہ زیادہ کینہ تہ چھونہ
میس ڈمٹ مِنس گژھہ دِل گژھن ہیت | چھونہ پاٹھ قرض مقراضِ محبت
صراف بدئیہ وَنیہ کیاہ تس جواب؟ | لچھس بخشایشاہ ہارِ حساباہ
یہ تلمُت قرض اسہ کیاہ تت چھو نہ بیر | توہی ہیم بوزن زیچھہ میں گمت گیر
چھہ مشوٗرہ بد دِشوی میانو بوزِ دو | ہیوتوٗ مہ لیشہ در کالہ روزِ دو
یہ کینژاہ خرچ گژھہ صحیحس تہ شاہس | جمع گژھی تہ ہوٗرَو تس صرافس
چھو بہتر نکھہ والن سوی قرضدار | چھو رٹمت لیس اکس اسہ ساس دِنار
دپوک کھارن مہ نش رادرت کرِ کار | کھیو میانوی نکھہ والیو مِنش دیار
دپوک چھانَن یہ نزدِمن کھیو نان | جمع ہارہ مہ نش تھاوِ گژھہ چھان
دِپوتس قرضدارس وزِہ عزت | تمہ پتہ خود بخود ژہانڈِ و پن وت
اک سند مشوٗرہ بوزُک نہ زِنہار | پریشان گے جہالت کرِ کھ بیار
صلاح کِنہ یہ پھو کھنہ پانس برابر | بلک کھیہن توجک یکبارگی ہر

در بیان فریاد کردن ہر سہ کسان پیش پادشاہ شہر گلفام

سمت فریاد کراوک پادشاہس | نِمس گلفامکس کشورستانس

عرض کر دزگرن شاہا رٔنہ کن دار
پتہ صبح سفر ژو ساس نہ بار
گودن زنانہ یامت زاد رفار
ژھکین شہری وات سہ یاری
تروا اسہ اس کرم دو ستداری
مسافر اس چھہ شاہا وات داوس
دوک یکبارگی تس داد خواہس

دسو ملک مہ نش رودزت کرو کار
قرض تروی چھو درمت ژنہو کھڈ
چھیو میانوی جمع تھاوکن گژھ دیار
کرک انکار تس ای سایہ گستر
عدالت کریتہ چھو کی ای سایہ ور سر
پین شاندد نقل کیاہ چھو قانون
اک اکس نیژ چھو مانن کیاہ چھو مضمون
ہا جن ندارن وزیرس کرسی شارہ
یمن ترن داد خواہس کیاہ چھو چارہ

وزیرن دوپ نمن سخنان ای کسب دار
کہان کسب خود یاوو نمو دار
سوی دوہ سری سخنہ یاری عاقل
تنی ترن بانی زاہ سوی اسہ روزن
نبی جمع چھر زائر دیار سقرن
قرضدارس اسیرن ایک کارن
جہاندارس ادو فہان دواو یارن
یستی ہو یس ہونی بستی وین کنہ چھود
یحمد نیست پیس خصمن سیکاب سکار
کھترشہ زنیو نیتہ خصمن دوکان اشرہ ناہی ازرا ب
پھلکری کی ضرر دوکان ترزن بنکلس دار نا ن زاکہ تھیف جیتن
کیچمن اس جن تکلس مذازن وراں زیا ہ
مصحح نس رن رزان ایس زاد ہ
نکا نون ثبن در کران اس زاده

بفن بازی سُو کھار آراستہ کا — دُدر ز آہن گرُن بر آب رفتار
سہ حکمت گاڈہ نی ہٹ اس سرکش — دِوان تھف ز اگنتھی سارِن اَیَن ھش
ہچو گر چھانی گرُ رتو ہیت دیر — بندہ بندہ کرنہ تس باگے تو قیر
کُرت گرُلش یہ اک حکمت تجسنہ — اَنُ رفتار سی منزوت تجسنہ
سیھام کوشش گرن حاصل نہ کہہ اس — دِتھوس از جوش دل دِہ نستہ کن درس
پکوس نہ گرتہ کوتاہ گو نگونسار — رفیقن دُون نشہ گو کیاہ کرد کار
تہنز حکمت وچھت حیران ژہ گو — خفہ خاطر سیُن ویران ژہ گو
ہُو بے جان چیز کرت چھہ جاندار — یہ گرُ میانو رود ہیجان کیو کرم کار
دمان سوی آسوا فسوسا، چھو صدبار — پشیمانی ہیم حاصل ازین کار
بگاہ رسوا گژھہ درخاص و در عام — بو چُھو سہ پختہ آخر چھوس ونہ خام
سو گُرہ ہیت ژلوتہ گو ویران جایہ — کرُن گرِ یہ دِپن میانے خدایہ
کرم بخشش گرُ مہ اسپِ چھنے شرنگ — براہ تراوم یکم یکنہ سیُن لنگ
بمن دُوان لایق خسرو چھہ ڈالی — بو کیاہ نمہ تھاوہ پیشِ شاہِ عالی

در بیانِ مناجات نمودنِ نجار بسوی کردگار و برآمدنِ مطلبِ وے

خدایا آس ژی کُن بر مُوژ رحم — دِرین سختی بو چھس کُنہہ چارہ کرتم

قسم آئين دوان رش نال ترادت | گرهك نيو تو تني دل وانٿادت
گهسان آسك ميں تمامت برابر | وٺجت آسي گرهان بيشك برابر
اگر رش نال ورس تان يكدم | وڏت گرهه بر هوا بر فرق عالم
ته گرهه اي شخص رش ترادت سواره | رفيقن نش ٿئي ته واره كاره
به ونجهي خضر پيغمبرؑ نهان گوس | نجاريں حيرتهاه در دل سٺها پيوس
ان رش تم گرس لاگن كتوس ڇهاين | وٺجت يكبارگي گو گره بيك آن
رفيقن نشه وانت پيو بيكدم | سو حكمت ڏائيشي هي حيرت تمن دم
رفيقن نشه وانت پيو بيك دو | سو حكمت ڏئيشي حيرت تو كهيو
سو ترته كهار ڏيئيت ڇهانه سندكا | نكار خويشتن گے دستبردار
ڏيان آسي بهم جيهونه كار نجار | كريايه كانهه اوستاداه ايجنين كار
هيجو گره بر هوا ترادياه سو پروان | ڇهو كس نام صاحب اسرار سندكار
ولو سكبينه تهاه نيكن هنرهي ما | بخوردي ترادني پاليس نكهه جاء

در بيان آوردن تحائف هر سه ياران در پيش شهر يار

ڏيان القصه اُستادان هشيار | ته ڏالي آئے هئت شاهس بدربار
وزيران واميران آئس حاضر | شهس انداند بهت كم كم اكابر

در بيان وصف باغ پادشاه بيقيد

زِھن دعوی دِتِن باوردا آن باغ
لِتھے منز باگ ہیو متٕ چھس سیہ داغ

وُچھِتھ سنبل تمکو دِتو زلفنی دم
زِ پاپا فرق لگ تتٕ ہیچ تہ خم

باآن نرگس بگرہ چشمو دِتوی جوش
لتوے بر باتم خود چھوی سیہ پوش

وُچھِتھ غنچہ دِتوی لا فاہ دہان
لتھے رمٹِ بہ تنگی آسمان

تمک سروہ عجایب راست قامت
تمن لیش خوش قدن بجر کِ علامت

سو باغاہ باغنی منز طرفہ درامت
بدنیا نتھو دِیم باغاہ نہ آمت

دراں بستان عجایب ناگراداہ
بہ تسنیم ارم لایان ناداہ

سُونہ سُند سام تتٕ کیاہ آسو شوبان
گنیو گنہ شبچراغ و لعل تابان

کڈِن درباغ ہتہ ون کیاہ شاہزادم
گرچھن از حکمت نادیدہ آگاہ

دربیا آمدن بادشاہ شہزادہ درباغ و دیگر اہلکاران برای آزمودن حکمت کاریگران

شہنشہ با امیران زاد درباغ
گلن منز بیو رچون بلبل ژِ لک داغ

ژھکِت بیٹھ بر سر چشمہ بفرحت
زھنک ماہی اندر آتس دِتِن گت

وُچھِت حیران سپن ساری زمان کار
پتے کھارن دُر تراون بکیار

ژدِن ژھف گادہ زاگت خوش بدنی
لگوی تس ژ یو ہنی ناز کبدنی

در بیان ایوان و صفای آن شہزادہ و سوار شدن وی بر اسپ

یلہ براسپِ حکمت گھتو دلارام ۔ قسمہ دتو لس سِمن شہرک ہتن تام
الای اسپِ تازی نکتہ دریاب ۔ در انجا دلبراہ سوی وچھمہ در خواب
بیک جلوہ مہ نیو ہم طاقت تہ تاب ۔ گموت چھوس مضطرب چہ پناہ در آب
دلس سن دت ژلوم سوی سروقامت ۔ تمی کر فترہ چھم قایم قیامت
نہ نزدیکس یہ سربا و منہ اصلاء ۔ چہ مجنون چھوس ہُت در عشق لیلا
نہ آسوم تاب صبرہ پای رفتار ۔ دلس اندر سپنمت چھوم مہ آزار
مہ چھن لوزنم ہتھو نم مہ منت ۔ فرشتاہ سوزنم در شکل حکمت
سفر دشوار آسوم سوی دلدار ۔ بآسانی نیتم در کوی دلدار
چھہ تس معشوقسی شہرِ سمن جای ۔ نیتم تس کن مہ وردل چھم نستر ماے
تیتوی لوزت سو گرہ چون برق دوران ۔ وچھت گو بہ ہوا گیے خلق حیران
سویکدم گو لوکو نشہ از نظر غیب ۔ یقین سپنوک یہ سحرہ آسو لاریب
وزیرن دپو شہس ای سایہ گستر ۔ چھہ یم استاد جادوگر سراسر
سپن ہرگاہ گرتھو بار گشت زود ۔ چھہ تر شوے ٹھگ کرک شہزادہ نابود
عجب ٹھکلاہ کرک ہرن چھہ بتیاگ ۔ تر شیوی لایق کشتن چھہ بتیاگ
اگر نہ مارہ ہک چارک بآزار ۔ مہ چانی خوتہ شاہا گو دلافگار
نمو کرہ ژہ دفائی باجھا ندار ۔ گناہ چھیہ نیہ گرتھن ہم ژہ گران خوار

بوقت صبح شاہ سن دیو وزیرس
پھن ہندکاس سوم اکھ تخت لبس
سو رادم تخت رادم تاج رادم
سو رادم دخت رادم گنج رادم
سو رادم عشرت آرام رادم
سو رادم عیش فتح و شام رادم
سو رادم رنگ رادم جام رادم
سو رادم ننگ رادم نام رادم
سو راتھ رات دراتس دوربت ونیذ
نجان آرام نہ تس دیتی خواب
پھرو ز لفن شپیشان سیم رنگا
زرود شاہزادہ شاہ نوند
مصلحت تخت نہ
سو شاہ از باغ فرحت آو شمن
ژہ زانک پانہ ژان در زیر عیشن
کتاب اللہ چھوی العین بالعین

ژہ و شہر اسے فرید نیاب ایچ
سکہ پیرہ شتہ میانہ جایہ
پیچہ واراق رفتت سو پناہ لیار
ودن وار سنا ونی سپنت شخت نزار
سپن سون اوسک ستر اپنہ نصوت
دپوکس شامتہ ونیو وپہ وسپنس
سرن ستر انیو ستر کہ بانہ ستان جہیس
لکد و لشکر اٹکاران قید خانس
لدک القصہ گاران لیو شہزادہ وزیرت
چھن لو لیکہ ودلیو ازبران لیو ایہ جان ستر ان ودت ونلو
پچھ زتھہ ستر ون ہمان بال نور ازدید وہ شران چھیہ ستر تہ ھو جان بنران
رد کھاسن و اثر فتنہ زنبور دلیو ہمہ ستران بی شہر ان سرنس جنونی
منیو و وسیع شاہ ہین وزیر سین سستر اوتی ہم ستر ابیھ

اتھن کھورلن تمن نام گرکھ آہن
تموظالم سپاہو سخت تکلیف

سونر تہ کھار چھان ترنوی تمی قید
سونر تہ کھار چھانس چھی دوان بار

کنوی لگہ ہک کو واہس سیت لاگت
سو گو شہر منزہ دپونک اے برادر

یہ لکھو ہت آسہ در تقدیر ہن ہن
فقیرن دِن یہ کت تتہ بدل گو

چھو قہر مرد حق قہر خداوند
رتن ہندیوز یر خوردار آسک

بجلدی ساقیو ان جام بادہ
میان ہجر پورن شاہ گلفام

حوالہ تم کرک بدخو سپاہن
تمن ترلون زنگار تگ دتو کھ تکلیف

سٹھاہ تکلیف دتو تکھ لدکھ تم قید
ژہ کت کن ژایو دیو تہ کیا کرت کار

ژہ کُنسی لاگنی گرژھ سینخ تاوت
یہ قسمت آسو آسہ ترلون برابر

تولن تی پرٹ اکس طوعاد کرہا
بتاون پی تمو افسوس کیا کھیو

چھو مہر مرد حق مہر خداوند
تمن سیت یر خوش اطوار آسک

سوار ہیش ماڈی نیرن پیادہ
نمو گلنورہ حوری نش دلارام

رسیدن شہزادہ دلارام در شہر سمن

تیتھے پاٹھن کران راوی روایت
ہہفتم روز در شہر سمن واتو

دوہن شن بر ہیو اکو اسپ حکمت
سو ڈیشت شاہزادہ خوش سپن تو تو

15

یہ کینزاہ آسو منہ از نقرہ و زر
بحیرت منہ توی آسم زبان بند
بو گرڈھ ما باز گشت حت چھمنہ معلوم
دلس تمہ کاندر نہ یُد میانو لوزک
گنِے یم مائے چاتی خوش تمیزاہ
دمِے نینٹھر کرت بو خانہ داماد
کرُس اقرار تت پٹ نیکزادن
یہ لوزت گی سہتاہ ژِ خوش نہ باری
تمن نش نیہ ڈھ آل شہزادہ باناز
بران چھیس لول زانک خانہ داماد
دلآرامن یہ کت زانن غنیمت
بحُسن روئے دلبر عشق تیزان
بظاہر بار رفیقان روی آسوس
کھیون نہ کہنہ لون راتس نہ نندر
روان نالہ دوان ہیہ منہ گو کیا
سمن شہرس ژھنوس عشقن انت بو

تہ نیوُم تم تھگن کرِیس بو اہتر
دُلن حس فیوُرم ہتاہ حمدِ خداوند
دُلن ہتر چھوم یہ روزن اندرین بو
زچھِت بو در جگر یُدیت ژہ روزک
عزیزاز جان چھوہم جان عزیزاہ
کونی چھِم کور نہ ہکنا چھوم نہ اولاد
چھوہم ژی تاج دپولس شاہزادن
لگوی پاری ژہ چھوہ کنا تھرہ ذاری
نہ عشقس تمسندیس کانہ محرم راز
بجز دختر تمن نہ کہنہ اولاد
کونی معشوقہ سنز ما نیرہ کانہ کت
ز زلفِ یار زن گومت اَویزان
بباطن دل بجست چھوی آسوس
ژود اہمہ زونہ گو یکبار چندر
بو آسوس شہر گلفام شہنشاد
بنن احوال کس زانہ دنت بو

غزل

۱۶

بہر دم رٹ رٹ بے شک
کنہ بوزک اچھو ڈیشک

صدائے ناز نن الوار -
دیوان دیدار مشتاقن

زصورت معنیک رٹ پے
تفاوت اَت اندر کیاہ چھے

بہ زانی صاحب اسرار
کونی ہر رنگ تومت جوش

چھو بلبل سوی چمن سوی دد ست
یہ مسکینس سپُن اظہار

در بیانِ بیدار شدن دلآرام از خواب لوقتِ نصفِ شب و دیدن شہرِ سمن روشن و پُر تاب ہیچو مہتاب

دلارامن شبہ اکہ ڈاف ترا ون
دلس اندر خیالِ یار پراون

نصف راتن زخواب ناز ناگاہ
سپُن بیدار آن دلدار دلخواہ

تمی فرقتہ زخانہ سوی بردن آو
زہجرِ یار واراہ در جنون آو

نظر تراونِ چھُن ازدور نوراہ
سمن ساردی گمت لخ رک ظہوراہ

جہانس ہر طرف سوی نور روشن
شبِ تارس چھیمُت روز روشن

ازان وحشت بجلدی آو لارن
بہ فرشِ خواب ترادن خواہتھارن

پگاہ یلہ نور ہیو یا عین نہ کوہن
شیشس ہیٹ غلبہ کُر یکبار دوہن

دلارامن زفرشِ خواب سرتل
کِل سرخس گمت تس زعفران گُل

١٧

در بیان خبر داون نین نانوانی از حقیقتِ حالِ گلفنڈ دلبرا یا سمن رُخسارے و

میانِ باغ چشمہ اک چھو خوشتر
بہن گلنور تت تخنتس چھہ پانہ
بُتِ نازک بدن چینچ نگاراہ
بجلوہ حُسنکوی انوار رویس
چھہ سنبل در چمن پیچیدہ مشکین
قدش موزون و طبعش نیر موزون
بقدش نیٔ زھو چر نیٔ تیوت زیچھر
پریشان تا بدامان موی تراوان
بروی و موی یکجا صبح تے شام
بہت بر طاق والان شانہ مستش
چگونہ کس رود در کوی تاریک
عجب چہ یاہ سہ اُستادن چھہ امنز
زباغ عارضش پھلمت عجب گل
کلن پٹ سر رھنت سنبل اویزان
اچھن دون کیاہ عجب جادو گری چھس
زُرمہ نرگس چشمش مکحّل
عجب تختناہ لب چوبیش پُر از زر
رلتس کتو شوبہ آسُن رتو مکانہ
شوبہ دون شہر حُسنس شہر یاراہ
ہرن چھوس عنبر تا تار مویس
زہ ما سنبل چھہ و چھمت زر دنس رن
رخش میمون و زلفش نیز میمون
بجسمش نیٔ نچر نیٔ تیوت چھپر
بہر تالحے گنڈت صد دل چھہ ا تھان
زلف و خال یکجا دانہ تے دام
لوڈن نیز سنبلن گلدستہ زن لس
چسان شانہ رود در موی باریک
بتاریکی سیٹھاہ باریک کھنتر
ملک ڈیشت گرھا شید حو بُلبل
سیٹھاہ نیز زلن خمار تیزان
چھہ زن تعلیم کر قرسامری لس
تمے ڈیشت ژلی ہرنہ بجنگل

[illegible]

بصافی شیشنہ خوتہ سینہ لتس صاف — شکم متنند دوانی قاقمس لاف
سونہ سند قبہ شوبان زہ پستان — پمت زی ین زن قرس بہ پستان
بر چھا از تام دردنیا بنیومُت — زسینہ سری میوہ بلنیومُت
رُو بہ فرہ شعلہ دیوان سن کران منز — رکہ مُت سیم وزر لد مُت زران منز
حنا زنگہ چھ ملمت پنجہ تہ یاد — بخون عاشقان یاد تمنوی داد
نمن منز مینز وچھ چہ ل چھو کوبان — سفیدی پٹ سو سرخی کیا چھ شوبان
زمو نازک کمر آیل تہ زایل — تلمن نہ موی بندک بار بالکل
جرت کیا موی بندس قیمتی دُر — خزانہ مختہ مالن ہند گمت پر
زنافش تا بزانو جائے خلوت — بجلوہ کیا چھ تر اوان خلوتچ کت
کوٹھیو ہیچھ چھس ستون از سیم سادہ — رٹتم حُسنہ گنجس ایستادہ
بساق سیم کیا خلخال ز چھوس — بداہن ہر طرف عقد گہر چھوس
صفت تیم رونہ گوڈ کی کیا وینے ون — نوان آسو یوزہ ونِ دل ہوش زن
کف پا زم و نازک تر چھ پنجہ — پکن وختہ گز پان از گل چھ رنجہ
سراپا یس کران طول و لالت — طوالت چھی کران پیدا ملالت
سراپا یس زہ چر تہو آسہ تھو میوٹ — مسہ کر از زمین تا آسمان نوٹ
توے خیر الکلام ما قل اظہار — قلیل اللفظ یسی معنے چھو بسیار

19

در بیان آگاہ شدن دلارام بر حال معشوقہ خود گلنور

[illegible]

اَنِن گرُتہ تِتی بر پاسو کرادن
گرُس ہاوَن قسم منّت مہ تھاوم
گرُس کھتو منز قلاِیس ح اتو یکدم
پلنگس پٹ شونگت مہری خوشخوی
سِپن پروانہ ڈیلشت شمعروی
کھوَلن تل گہ یوانی گہ بہالین
وچھت شہزادہ پیو بیہوش بے حاک
زبعد چند ساعت آو درہوش
بوام شمع رخن پروانہ کرسن
نظر کرتم بچھن چھم کالہ شہمار
بلا فاتھاہ کرت بایار دلدار
بگرداگرد دلبر فیور بیتاب
دیان آسو چھمنہ سیری ازنظاب
بتو لاکن دلس نس فیر راپاہ
پلنگس پٹ تھوسنا ژورہ پاپوش
بتوی دنتھی کڈن پاپوش زپای

کڈن رُش تہ سوتم تس نال ژادن
مہ لتس گلنورہ نش ژی وانتام
وچھن معشوق خود برتخت خوم
جرت لعلو برت از مشک تس موے
بدیدن وارہ تس اڈ آرزویاہ
گہی ردیس وچھانی گہ زلف مشکین
زعشق اوگریبا لس دن چاک
دیان چھوس ات تنہ چھاوہ مہ پوشن
بیکدیدن زخود بیگانہ کرسن
گمہ ہترہ بمہ چانے چھم عرقدار
سوشونگت نہ یہ السن آسو بیدار
گیس اصلانہ سُوی بدار ازخواب
وتھنا تھدرتن اندر کنارہ
دُپن کتھہ پاٹھ فیرس میان ماپاہ
امی سیت آز ماون یار لب نوش
پلنگس پٹ تھون اندل کرن راے

غزل تھوان اندسا مازادہ لولہ آرام
در فراق گلنور

ژھٹن ژدل بنزرہ چھگ سود
تحانہ وانہ سونگت ووتا رود
دلادمن گرس پٹ ترادو رفتار
زتوان تاز گلنور گرہ بیدار
نتانہ دلبستہی رویس ما خفا
بیہ پدی آسہ پٹ عاشق پاک

وچھنہ گالو نکس ام دلدارن
لولہ ماردن کمی سود
خون دل چھس چیشمو مارن
لولہ مارن کمی سود
بوچھت ترادو نس عشقن نارن
بیہ کہ چھوم للہ ون نار

تنبہ لادت ژرلو لاچارن
پیشم یادو نس ژرلون پیارن
چھو منہ ہاوان مہ رخسار
ژھنجو تھوہ مازاران تہ یارن
گنبد ژرادو للہ زارن
تمبلہ نہن گرفتار
زنیکہ ژراوان نچھن کنارن
نالہ ژراون میہ رود مہ زارن
مسن ون میہ معشوق تنبہ الفراق کارن
آنیہ ویہ پنہ چھید نیکہ سکہ تمہ عشقہ یارن
روی ژہن نہ لادان نارن سکہ پیوس تہ لوی یارن سود
نیبہ سکہ بپاہ پیہ لاران صاحب سربہ ژہنر
لولہ نیبہ نارن سود

نن سکي ... بیگلین آن نکو جمعه

سبغه دل و فرزان ... [illegible]

غم خوندن بدن گلنور و عشق

و لالا ... جالندنی بیانه

[illegible]

دربیانِ بیدار شدن گلنور از خواب و دن بد پاپوش بر پلنگِ خود

پگاه یله آفتابن ترا و رفتار
ز خواب باز گیه گلنور بیدار

ولن دیبائی زیبا بیٹھ با ناز
دچھن کھاور دچھن کن کره آغاز

تمس اندر نظر پاپوش نه آو
دپن داین کنیزن یور کس شاو

کنیز و عرض کرای ماه طلعت
پنچ یتو صبحکس و او سن چھنه وت

تلن پاپوش تامت های پھیرس
پسند پاپوش تس کن رای پھیرس

نشانن کره سو شوخ سنگدل رام
نشانن نیوس یکدم صبر و آرام

بدینگو نه چھو رسم عشق صادق
زه دل باہم گره ہن یکدم موافق

ہیه ماله سپن پاپوش بد خو؟
یه پاپوشن گرن از یار آگاه

بدل با دلر با پیوند گو لس
نشانس ہٹ دل و جان بندگو لس

تلس و ہمه عشقه نارن تاله کن درس
وننے کیا عشقه نار کیا ننت آس

ہر این نام و ننگ از دل کرن دور
مجرد روزیت با عشق گلنور

متاع عقل و دین از دست یلہ س
نشانن یام ردی خویش ہا و س

دتن پاپوشسی تمه بوسه بسیار
زه کمنسه چھوک گیس تس ہٹ گرفتار

تھوان آس سینسی ہٹ از سر فرق
فراق ہای دنزوک گو تمس شوق

[illegible]

غزل خواندن دلآرام در فراق گلنور

گُنفانی چھو منہ بیدار
چھور در خواب ہوشیار
چھوم خفتہ لو ہوشیار دلدار
چھو سے در خواب دلدار

بقیہ قصہ میگوید

دوہیں ازابتدائی صبح تاشام
چھومیر تنبہ لیٹر نہ میتیٹر
پتھر وژھ از پلنگ شہریاری
دوہیں وہن جاینی منتر تم رہ دلبر
شبن تا منت ٹھا کر مشک جاہن
بوقت لفف شہیت ذاتہ سُند ناو
بحکمت داتو سوی درباغ گلنور
وچھن برخاک لرہ دت خوار گیٹر
رٹت پاپوش دربر چور بیک
شہس غم زلو وچھیت گوشاد و مزور
خدنگ عشق آمت برجگر چھ ہس
دتن شہزادنی گت گرد دلدار
زپایش مرثو جن چشمن مرھن تم
ونانی آسوئی لش دلبرس کن

ہمے نالہ دوان بہر دلآرام
اکی دوہہ لولہ آزارہ ستینشر
تن نازک چو گل زادن بخواری
فراقک تار دردل ہیت برابر
انن عالم ژو یاری زیر دامن
کھٹت براسپ حکمت چو رہ نش ژاد
سو ماہ ازغم نہایت آس رنجور
پلنگس لیستر اس بیزار گیٹر
ژتھنے بیتھہ یار یارس آسہ دربر
گٹر عاشق چھہ لاشک پٹہ گلنور
نشانن کر متوی زیرہ زبر چھوس
زمد ہوشی گیسنہ کھتہ بیدار
دتن نالہ بزاری کژھ لنرن تم
سپین بیدار وچھ لاچارسی کن

لکھوم کیاہ پاک ذاتن
قراراہ چھو منہ چھوس خوار
چھونے مہ طالعس ور
چھو دُورِ دوزخکِ نار
تنیت جایہ سنت گوم
ہمت مسکین جانس
زلہ وُن چھو سنہ آزار

دُہِت آس لطف راتن
چھو مے در خواب دلدار
نکھ بیت کیاہ چھو دُورِ
وَنِت کس زانہ کیاہ گوم
سنت گو در جگر نار
للہ وُن داد پانس
چھو مے در خواب دلدار

دربیان آمدن بیرون دلآرام از پیش گلنور و انداختن انگشترین خود در دست گلنور و بیدا شدن وی و دیدن در دست خویش

ژھٹت نارِ فراقک راتِ دالتس
دلارامن زدستِ خود کڈن واج
ہماندم ھتو گرس گُر تراو پرواز
سپن گلنور وقتِ صبح بیدار

وناتی آسو زاری پاکذالتس
ھتس گلنور ہندس اتھہ تم لاج
بجانہ آو فیرت ہیچو شنھیانس
کڈن آہِ جگر از سوزِ دلدار

٢٣

ڏِسُن تِنهِ تِت اُهَنسُ اي بيوفا دوست
ڪِسي پٽ واريا بيزار گئيه سوي
قلمتر اشاه ڪڏن ولول بخاري
بمستني ڇهي نِندر در ڪثرت دم
ديان آس دلبري وندي جگر ٽاڍا
هنتو جانانه جهسس لطانه سنز ڪور
هنتو جانانه دل هت زوره گو هم
خداوندا ڪدهر دلبر ميرا هي
نشانه باد تحم رُخسار ماه دُم
گمز ناديده جهسس ديوانه شيدا
بمو چشمو نه جهمت چهو منه در خواب
هنتو واؤ و چهو گردش ڪار چاپو
ڪرڪ سير چمن گلشن بگلشن
بهت آسي گلن منز هيچو بلبل
بزاري داده دِزِس گراوه ميانې
دلپس هئي چهوم مه اڪ غريبا

به ڪم ژي واج لاجي جهڪ ژهه مست
الِسن ژکهر چار ته بيعار گئيه سوي
دتن ڪِسه ضرب ڪرِس خون جاري
توي ڪڍمي ئيه ت تنِدر گرڙهي ڪم
بيه بيته نا و پنهو ي ج نته نزيا پهڙ
دنت ڪِسن زانه جانان ڪرمِ مسور
ڪرت ڏاساه ژوس گلمنوي گوهم
وه ڪِس وقت اس جگر په آگيا هي
دو دام زلف عنبر بار مادم
مه ناديده گمت ڇهوم شوق پيدا
بو ناديده گيس سيه صبر و بيتاب
وڇهڪ ڪته آسه مهر خساره ميانوي
لبڪ شايد ژه نيب از دلبر من
هنتو واؤ ڇهٽه والنج قدم تل
ژه تي يڪ تاده عشقنه چاوه مياني
زخوان وصل تو ژبي لقيبا

حطس ساري ڇيان لطف والملاقات
ميه ڪتو ڇهوي آب حيوان زت رقومات
اڳي عالم دوان نالم فغان آس
اَنان درگا ڇشم آسمان آس
ڪران آس عاشقانه نظم زانه
ورٽي مسڪين بذات ڪڻ ژه يانه
موڙ ڇهس ندو گڙهنا پاروه ماهت
اگر انه هم پيام يار دلبر
به ڪشراه لسنه نه دزڪ مرلش باو
ماتو داؤ دو ژه مرنت و اوگن پهاڻو
گي تو يس ڪراه دپس لدن فنا ڪر
مرچشم بيت باڇشم منا ڪر
گرشنرت لطف ڇهس عقل منزوگ
دوان راتس ڇهس جان منزوگ

غزل گلمنوز در فراق معشوق دلارام

۲۴

جانانه ڪيهنا ونه بخ زاري
زجنس جان عشقه نار لي
گڙهلد ژونه ميه بنه بلند زاري
زجنس جان عشقه نار لي
معشوقه عاشق غزنه بيتر لاري
وصلڪ ڇهس اميد واري
ماره ڪنه عاشق عاده رست ماري
لوتن موريته بهوڇهس ولس لار لي
لوله ڪنه ڇهم لاشق پياري
بهه ماعاشق ڪتهادي پياله يا ري
غيب ڪر مهجوره هوا دار لي
مهجوره ڇهس ماڇنو وفاداري
مهنبه ويره منزه هم ڇهو بازاري
سابه ڇهم عشقه غني ري
سهه وانه منزه ڇهم ژه ڇو زاري

شوقہ چانہ کرہ تا شب بیداری	ذوقہ چانہ سر نشتار ئے
دمہ دمہ کرہ ہے خدمتگاری	زاخیس جان عشقہ تار ئے
مسکینہ عشقہ زور آواری	شیخ گو اہل زنار ئے
منصور صاحبان آگاہ دے پوچاری	زاخیس جان عشقہ تار ئے
سرچشمہ ونیی آس گلنور	کنہ بو زدابہ نیکو رابہ از دور
پیئے گلنور آسوس شیر در جام	سو چلدی آیہ ہٹ نتر دگل اندام
پر زھوس مہ دوہ ماچی ونتہ روداد	ژہ کیا آسک ونان کم کرہ بیداد
دپوس گلنور ماچی راہ خودہ گیر	مہ دونگن چھو منہ در دل رغبت شیر
دلیس دابہ دلوم اے جان مادر	یوک میو چھو ینہ از رخسارہ احمر
دلیس گلنورہ بوچھیس دارہ کارہ	دلیس دوہ ماچہ یے ئے چھک ادارہ
کوسے آسک سرچشمہ روان زا	ژہ وقت خندہ جھی با گریہ کیا کار
مہ ونتم کیا ستم چپوی لور دیدہ	ژہ کم چیزان کردی سینہ دریدہ
مہ ونتم کم غمن کرہ تک گرفتار	دواتت بو کرے چھس جان غمخوار
تسنر چھلپے دری کرک یم آذربیدہ	زخوبان زمانہ بر گزیدہ
تسنر چھلپے دری توی یم ردلیسی قرار	پری چھنہ کنہ ژہ نش جھی با وگلنور
جبلنیس بوسہ دیلنس گیت ردلیس	لگے باری رتیس ردلیس نہ خویس

نیکوی یا گینسپت دل ژه غم باکی
سهیم چهوی عشق مشکل آخر بانی
ونذوی ان چشمه یاون غم باسانی
ای کوعل پریشان جانم دادی
چهو پروانه بار د شمع دوس
فراد غان چو دل هانس چهو یوس
دنکی که گرتمس ابر ابر چالم
سودنشت کی تمو کر اوده دو ناکم
کنتر انه سهیمه نقطیم رهکس
سمت آیه منت بنظیم کرمس

خدایا چهو منه معلوم یار اشند	پری چها آدمی دلدار اشند
چه در غم واریاه پیمیر یه گلنور	دران دربار فرقت یار پهوش در
بلطف خود امس انتن سولدار	بوجهس نادان ژه چهوک دانا بهر کار
ژه هر گاه یک باکرام و باحسان	باسانی گرهس هر مشکل آسان
اجابت دایه گره یزدان پاکن	دوان مرهم چهو آخر سینه چاکن

پین دو داد نزادت و نجنی
ای درخدمت این غم انکی
دیوک گلنوره چهمن تن دردی
په بیماری گرچه پیده کسی
ایس جانس لوان چهش نغمه دباز
بیچهس بیمار رخصت چهو کرهو باز

دربیان رسیدن وقت شام و آمدن پریان شهر اکبرآبادی برائی نغمه پیش گلنور و آمدن شهزاده لارام درشب بوقت مقرره و گرفتن شیر بادر دامان وی و پرسیدن نام ازو

یله لگو دوه در شاموک عمل آد	سوشام غم تمس گلنوره کنتو آد
گیه در فکر آن دلدار مدهوش	بیه از عقل و حس یکبار بیهوش
پریان شهر اکبرآباد	برائے نغمه آیه با دل شاد
بکف ساز و بدل هت چینکوی جو	تهنر صورت یفتنه وش بادوش
وچهوک گلنوره دل شرخته گومت	بزنجیر هوس پابسته گومت
پهو پهرمت عشقنوی گلنور کیا زور	متاع جان و دل لوٹت بره خور

[illegible] اروو
[illegible] اروو
دکه یاره قدمیرنه امکان اروی
نه شیح سریکان آرن
اگر تیر اروو سه گلنوره بیان
نتهوی شاه وناده [illegible] یکسان
مکان و نغمه یا یکی جای تشنن
تیس روزنه سره اصل بای تشنن
چهکی انسینه و دول یا خدا این
[illegible] مکان یرنه وانه
تماشا یاو ننبن و دو غفلت
اسپ سرتین نمت [illegible]
کیدو الیس نبنه ایس ته حور [illegible]
[illegible] نیکه شبته [illegible]
سمن بسعی گلنوره بنه ادو [illegible]
[illegible] بوقت [illegible] ابره [illegible]
وتهنا ودابه [illegible]
حمایاری تازه الیس نیع ایاری

ودیدن حال فرخ خویش

٢٧

وبیان بیدان باین آلہ گلنور در باغ

چھ گیمژ دادہ چانے خستہ گلنور
اژان چھوک ژھوڑ نیران درہ شاہا
کتوک چھوک تاہ وکیاہ چھو ذات کیاہ چھے
علامت ہاوتھی تو چھنس قیامت
وچھن دلدار خود بر خاک یکسو
سٹہاہ لاغر سپنمژ ابتر وزار
کوڑھن پٹ کلہ چھوس للہ دان پانہ
نیاز و ناخوشی از عاشق زار
بوچھوس گلفام گوی عشقن اتنن لور
دلوس گلنورہ نیو تھم زور ژی ہیو سن
چھو لے لج و صلکن پوشن بگلزار
گہے عاشق رٹانی لتن زہ سنبل
سپین پلیہ پوسنی ہیند گرم بازار
رٹن کیاہ اکس تم در کنارہ
گہے عاشق کرانی گرم خیزی
خدا رٹہ ہوش کر چھک چو کشتی

شکستہ دل گمتر دارہ چھ رنجور
ژلوک دل ژورہ ہت مستو زشاہا
بلبس ہتو ونتہ پزنیہ بات کیاہ چھے
سلامت روزنک چھو بنیہ علامت
پلنگ و بستر جالاک یکسو
بدست خوہ تو چن باز خاک یکبار
زہ میانی جان کیاہ گوی میانہ جانہ
چھونازو سر کشی معشوقہ سند کار
زہ چھک در خاکم دادی انوی زور
دلس تھ ہتہ گرادہ کر فراموش
چو بلبل اکس گے محو دیدار
دداں معشوق کہ لتن بوسہ برگل
حیاء ان تل دشیو پردہ یکبار
گمت آسوک ہجران پارہ پارہ
دپن معشوق چھوس ان کرمہ تیزی
بوچانی خوتہ چھس بے صبر و بیتاب

امی ژھہ زاو شہ در محلسہ خانہ ۔ ونن گلنورہ ہنری ماجہ پانہ

بو آسوس سیر سی در باغ گومُت ۔ وچھوم گلنورہ عشقُن داغ پیومت

وچھم باغس اندر گلنور بافر ۔ بہت بر تخت نہ آن ماہ پیکر

چھہ مشتاقانہ شیرت موی رخسار ۔ اژان در باغ چھوس خواہی خریدار

تمان مصاف چھوم از روئی دختر ۔ تمی کانہ مرد چھمت چھوی سراسر

دُپس تمہ تورہ اے فرخندہ اقبال ۔ چھو کس طاقت سو تتو واتی یہ کرقال

امی لشہ فیر اے صاحب فراست ۔ اندر باغس اژن چھا کینسہ طاقت

دُپس فیرت شہن گژھہ پیش دختر ۔ دمے ہاوت نمی کیژاہ بد اختر

ژہ گژھہ گلنورہ دپ چھم مای جانی ۔ اژن ہمراہ ید چھے مای میانی

بتوی بوزت حرم کھدو ژھہ بجلدی ۔ دتن گلنورہ کن آکو بمردی

گژھت نزدیک کرنس تو مدارا ۔ دُپن لسن تھاو دل خوش دلفرا

رنگہ رنگہ گرنہ گلنورے تسلی ۔ کرت بو خوش دلس منز رٹہ مہار

لگے قربان ہناژی یہ لشہ روز ۔ اژن ہمراہ باپس سوی جگر سوز

تتھے شہ دراو تت باغس اندر ژاو ۔ نکھے گلنورہ ہندس تختس آو

بھیت ووڈ استادہ بہر جا ۔ بحکمت کھنہ ناون چاہ بر راہ

نگرہ بایہ تمک ژہ آس کمزور ۔ یہ دشمن یہ بیت منز سوچون مود

بناودت وقت شام یلہ دراوم
عاشن کن سم گلنود
مہین نامت جوی اسن اندر آن
عجائب تی چھل کیاہ گر کرن
سو ہاوت چھہ یہ در چاہ بابل
تنہ گراو کھ سو چاہ تختس بقابل
بنہ گاہ اندھہ نار کھ ہو بر راہ
سیہ زنگاہ دفنو کیا بدر چاہ

زیر گرہ رہ آن ماہ سمن بوس
ھیرت تختس دنی عشقہ چھس
خبر کینہ چھس نہ انکار شہنشاہ
پتہ کس نش ہفت چھوس ہا مت چاہ
سپہ عشقن عقلہ نشہ دور
بکار یاد یم خوجہ مود
بدل آلہ نیشہ سیمی یار وارم
زنو کراحت دل کن خوجہ رنگ

نظامہ خوش بدل عملین ناشاد
دوران اندیری رحم بنار کن
ولو جانانہ ولو آن اشنا ماہ
ویچھو منہ دردن سوکھ غلاباہ

غزل خواندن گلنور

غزل پیچھ مسوی تیری معارہ
ولو جانانہ حق

زنتہ ہے چھو بس یار سوی
ادہ چھا عن نمخہ بار ناری
سینہ زالیس عشقہ یار چھا
لعل بار لاون ژوزہ لوے
تہ ونہ ہ ولاون زدہ ردی چھا
دورہ ہاوس تمنا یب چھا
مہ سرکنار چھا رخسار چھا

زلف مشکین یام ترأوُن عاشقن تھاوُن فراق
زلف چھا زنجیر چھا یا سنبلِ تاتار چھا۔

دامِ گیسو قوسِ ابرو تیرِ مژگان تیغِ ناز
حُسنکی سامانہ چھا یم ژور یا ہتھیار چھا

ناگرا بہ ژ مایہ رودُم ضایہ کرتھس ہیہ مال
چشمی منز رُود زاگتھ یا سو لاگتھ مار چھا

بلبلِ سحری ژلوم ترایت گلس چھمنہ خبر
رنجشِ دل ستی زمن چھا یا ز لوُرگ خار چھا

مصرِ جانس چون زلیخاون دِمس ہر صبح و شام
یوسفِ من شاہ چھا یا سوی بچاہِ تار چھا

جوش گنڈ نم عشقہ نارن بالہ یارن ہوش نوم
پوشہ متو باغس اندر چھا یا لبِ انہار چھا

جانِ مشکین مُبتلا در آفتِ ھجران گمتُ
ھجر چھا یا رب بلا چھا مندین گنہ کار چھا

بقیہ قصہ

ییتھے ماچھن کران آس آہ و نالہ	زراہِ باغ پیدا گو سُو لالہ

دُلہن شہزادی اے یارِ جانی
ہمے بو بارِ دیگر غم تہ ہم ترا وہ
اگرِ مے گژھہ صبحس ژورِ اثبات
دُلہن تمہِ وَندے سَر پارہ پادن
بخانہ واتو غمگین ترا وتم لَر
صبح فلو آفتابن سَر کڈُن یام
دُلہن نش جامہ ہت گو پانہ لادان
ضرورت چھُم سٹھاہ ول دم مہ جاے
دُلہن دب چھم مہ گرس کارِ شادی
گژھے یامت بو فارغ اندرین کار
تتی گو شاہزادہ سوی خانہ
وُچھن دب یام تم جامہ طلاکار
یہوی پوشاک لاگُن ماہرازس
شہن آسن دادمژ ہر سو منادی
سینہ تنگ آسن ہمسی نالِ جامہ
بگردش آسن جاسوسان ماہر

اگر آسی مہ فرداِ زندگانی
پننُ دلُک ندہ دریادِ خدا تھاو
حوالہ حق یہ چھوی ہیتوی ملاقات
ہیتوی بوزت پکُن ہیتو شاہزادن
بَبَر کر تم زرِ پوشاک دیگر
رنگین پوشاک نہہان آوہت یام
دِوُن نش دم چھلت دل آسوتھاران
یہ منگہ ہم تی ہمے ہت بوزہ پانہ
ہنم مہمان پگہ گیتم منادی
چھلت جامہ دمے زرین طلاکار
بدل رِیوان مرے معشوقہ جانہ
دُوُن تا مت ہیتم پانس مہ درکار
سپن محمود ن عاشق ایازس
گرُس مہرازہ کھارک کھ شادی
مہ نش انزن رٹت از حکم عامہ
گرفتہ کرکھ دُب مہرازہ ظاہر

گیس آوارہ بو دلدارہ ہیہے
ہتو جانانہ کیاہ ہیو چھس بوزان
ہتو جانانہ وندے تن تنی جان
ہتو جانانہ وندے دیدہ پادن
ہتو جانانہ کم ہتو نکتہ مارن
ستادہ آس کران للہ یارس

گجس اہاّرہ چانے یارہ ہیہے
درس چون تار بو در نار سوزان
کریت زنجیر بیتی نیوہک ہیبدان
ژہ کمیوہا نزہ رلو مُت چھوک جلان
ہہ تی لازم چھو پاس خوںن ہارن
مدلوارس نگارس دوستدارس

غزل خواندن گلنور در فراق دلارام

شوخ دلبر سکہ پروائے
لولہ والنج فتنس آئے
یارہ دادس کیاہ سنہ چارہ
نارہ بزنس فوجم لائے
نازنینس نٹ کیاہ چاہن
آسہ بمن پوشس مائے
یارہ مِتس ساری پیتے
چھو کنہ اندان عشقن نیائے

کور کُن گو یور ییہ نائے
کُور کُن گو یور ییہ نائے
یارہ دادی کرہ نس مارہ
کور کُن گو یور ییہ نائے
تراوسن نہ ازکف داہن
کور کُن گو یور ییہ نائے
آیہ بَرَبَر چو داہ وستے
کُور کُن گو یور ییہ نائے

۳۱

بقیہ قصہ

[illegible]

در بیان واقعہ گردن شہزادہ

بدن ساروی چھلن از آبِ جاری
گنڈن نیت پرن اللہ اکبر
ہتن ناداہ تمندیس کانھہ ثانی
سَر از سجدہ تُلن پٹ ترادِس بان
لجسنہ تیر سیرس دِرادسوی مور
تہ ڈیشت کرِ خوشی دایہ چھُ بلبل
خبر لوزت سپن کیا شاد گلنور
دِتن تس پانژ ہت دینار انعام
کرن شادی پرن حمدِ خداوند
مہ کرِ چھم ژھ صریون دلشاد کرِتھ
نیاز اہ کرِتہ ولول دُودھ ماجی
جلاد و بہم یت کیاہ چھو چارہ
سَر گُتنہ اُکن دِ پو شہریارن
دوہس آسہ گلن از بہم بیداد
رٹن شخصا ژُن سر بیگناہس
دِ لوک شاہن بدریار زُود ترادِو

بجان و دل کرن نفلچ تیاری
ادا رکعت کرن و الن پتھر سر
میان سجدہ گرِ واٹُن ہنانی
زھنن لنِس نال رش گو زندہ بیجان
بحکمت کھنو گرِ تُس شہباز ژلو دِو
دِنن گلنور شہزادہ چھُ گل ژل
ازین بادِ صبا لنِس فلو دِلگ لٹر
تمس دایہ کرن یلہ گوم اتمام
سپن دلدار میالو آزاد از بند
یہ دل دِ یران گمُت آباد کرِتھ
مہ لولن متھندِ یِس نارہ زاجی
جوان از تیغ ژلو بیہ نادو بارہ
بنبو کیاہ کرِ سوکن اسہ تھاوہ زان
پترِ لاگن باین تدبیر گئے شاد
الوک سعی سر تھوک در پیش شاہس
خبر مِیہ کارہ چی ہنہ کینسہ تھاوِ

قسم ڏنو ھئس سمنگاھئس اندر ترادو
بوقتِ نيم شب تہ در سمنگاہ
گرہ ٻيٺو وٺو ٻيھر سمر ورتم گے
ڏيس گلنور گرہ ھنا بازگشت زود
ذخيرہ ٿيلہ ڇيم درخانہ وافر
مسافرانہ وطن آوارہ گي اھن
نہ کو ھٿ زانون تي کاھزانہ پڙ پاٺي
ڏيرہ شھر سَن اندر بي زر کرد کيا
اجازت دم گرھي بر اسپ حکمت
دلارام ڏنوس آن اسپ في الفور
مرکب ھوسي اندر چو السان
پرہي رُد کھر گرُس گرہ تزاور فتار
فلاسين منزہ پيہ داتِ بيکدم
ٺون گرُتت پيتت جاباہ زرآيس
نھاني ڙايہ درخانہ سو ھمدم
پيتت گرھا دُمت آسوس تنت واڙ

سمنگاہ درسمند شھر سي ناو
سپُن وارد گرُس ٽيھر دو ناگاہ
اَٺھ خرچاہ لگو کنہ تنگدل گے
تولتِ انہ مھرہ ٿيلا ڇھم نہ موجود
اجن مھُرہ اجن لعل و جواھر
چند سَن نخي ديار آسَن ھارہ گي اسِ
ليسوي لين نہ انہ سوي لتن مانہ پڙ پاٺي
يوک افسر از يوک مسکين کرد کياہ
اکس لحظس ھمي خرچ سفر ھت
در نگي کر نہ فيرت پيش لور
کڏن ڏپولس نہ زِش کنہہ گوُس ليان
وڇيت تي تيز پروازان وُ ڏي آر
گرُہ وڙھ ٻيھر لس يارہ سُند غم
سوزش کڏُلس نہ نالہ بي خبر آس
تجن کنہہ ٿيلہ اندرہ درايہ خورم
وڇھُن نہ گرُ سپن آزردہ دل کاڙ

٣٣

غزل گلنور در فراق دلارام

دربیان در باندہ شدن شہزادہ دلارام و گم گشتن زری ظہور و دیدن جانور و طعام کردن ایشان ہمراہ

دربیان استاد شہزادہ دلارام

سمنگاہس اندر دلشگ غم کار
سہ شہزادہ گیہ پوان چھسنہ کہنہ ماہ
نظر ہر روز تراوت سوہ ہمراہ
بوچھ بس بت چھایہ نوم تس ی لتہ
ژہ نش لوسید آسی گوت ماے لتہ
ژہ تراوت ژلو ہوی ماے لتہ
بنت آسنت دنت کس ی ماسی لتہ
زمینس پیٹھ ژیٹ چھس وُنم و ونام زانہ

آرام نیوم تم گرُتس مارہ	دردل تھاونم چھس لگہ وان
بیہ بتہ درشن دتہ کتہ پرارہ	دُور رکہ نارہ کرُتھم سور
بمہ گمانہ گوُن چارن وارہ	تیر مژگان آم موہنی گان
پارہ پارہ کرُتھم ہا کمانہ دارہ	آوارہ کرُتھس خوش رفتارہ
سارُ چھوُنہ سمسار کینسہ روزان	برم بالہ دتو تھم میانہ سرکارہ
دکہ دِت ژلو ہم مے حقدارہ	کرِہ گیاہ دُور چھسنہ ژالان
دیدار دکھنا بیہ دوبارہ	دُور رکہ نارہ کرُتھم سور
ژھنہ بنہ گو ہم شہسوارہ	تنہ چھس باعشق ونِ دیوان
مسکین دادِہ چانہ پان لوبمارہ	دُور رکہ نارہ کرُتھم سور

بقیہ قصہ

دزان راتس دہس درنار سی آس	ونان بادلربا یم زارسی آس
اگر کم آستہی راہ سمنگاہ	بوکرپٹ روزہ ہا از رفتن راہ
انت ژھنتن خدایا یار میانے	سمنگاہس اندر دلدار میانے
تھون تھد اسپ حکمت گوس تراوت	باآسانی ژھنن بیتو اتاوت
بسوز دل دعا منگن بزاری	اجابت تھاونس پروردگاری

۳۴

[illegible] ودی محل انتظار و
بسوی ی نہ چھین گھر تگ تھ گمرارو
زور گاہ خدا چھونہ کیا تھ خدایا
دونین ہار سے ... یاری بیکہ دایا
سمہ ... زیر بیس نار لو نرم
آتھی ... غرض بیس نار سوزم
ییم دوویر سہ آسوا زدل اوہ جان

پیٹھ نالہ وداں ... احسان ... چھان
... ژھس ... سنت ... و ... نہ اوں ... طاہ ... من
... بکانی ودر ... راہ و ... بیچاکہ ... سر ... دیر ...
... جانور ... جاگرہ ... اچھا ... سا غناہ زن لسر پاہ
... بہ گاہ ... دن اژ ... نبر ... پیٹھ ژری ... اوج ادناگاہ
... نشاہ ... دن ... بین ... ورن ... شاہزادہ ... ونہ

[illegible]

چھو کلسی تل بہت بیچار مسکین — امس ٹھ آسمان پر خشم و پر کین
دلارام چھس دپانی ناو مشہور — چھو یس عاشق گمت تس ناو گلنور
تھندی حسنکی غوغا زو پاری — لسندی خاطرہ یم تو جنہ خواری
اتھی ییتھ بیہ اوس آدلونک یار — تورے غمگین دزان زندے چھو دربار
تورے از شہر خود پیومت چھو یژ دور — نہ رودس رنگ رو کنہہ سو گلنور
ورنے کیاہ چھوم سٹھا مہ داد اُسند — ژہ تھوکن لو ونے بیداد اُسند
دنن تس قصۂ شاہ دلارام — زادل تا بہ آخر بوزہ اتمام
سمن شہرس چھو گلنورہ مکانہ — دلارامس چھو در گلفام خانہ
ژلت از خانۂ خود دراو یکبار — درین ویرانہ جاد انتھ ژلوس یار
سٹھا خواری تو جن از دورِ گیتی — گلس تل چھوی بہت کنہہ پہ جسنہ سیتی
سفر طراہ تلن لیکن چھو صادق — مہ آسن کینسہ گومت کانہہ عاشق
وداں نادن ونن ئی تس زرس کن — خبر ونتم لگوم نیزہ سٹھاسن
بنینا کنہہ نہ چارہ بالہ یارہ — یہ شہزادہ گرتھی بیت جایہ مارہ
دپوس تم چارہ چھہ ہس ای دلبر من — ونی تی کس امس مہ پیکر من
بہ یدوے نیرہ بیتھ اڈسی کرہ ہس دور — لبِ دریا براہِ قبلہ دستور
درین دریا جہازہ چھٹمتوی چھو — تمکو حصہ بٹھس کن لگمتوی چھو

[illegible]

۳۵

[illegible]

دلس دِ اتن نجات از موج دریا
پرت نفلاه نظر تراون بهرسو
تمکو تعمیر ساروی وچهنه بُن بن
بوچه هتو آسو گوسوی سوئی بازا
جرت تت هیره لو نه آسو زرکیاه
وچهان شهزاده تت کن رُود مشغول
درین اندیشه گو روزت سر راه
بدالس دُوره تمُند حال زانن
بجائی خاصه ترجایا کرن لس
گوڈن سوی شربتاه از جام جاون
ته کهت حمداه پرُن تم از دل و جان
دپس تم ذات کیاه چهی تا و کیاه چهوی
شکر لب تم موزر تامت ستاده
چهو تهومت تا و بائن مه دلارام
سمن شهرس اندر میانوی وطنگاه
گمت آسوس لو درشهر سبزوا

ادا کره تم پئے شکرانه نفلاه
وچهن شهراه عجایب خوب و نیکو
نته ما آسو معشوقس فِ وان ون
وچهن بنگلاه عجائب پر طلاکا
منقش هر طرف کرمت زرکیاه
کهندجاین یه پزکن آسه مقبول
اهیر منزلن وچهو هیر ناگاه
وستن آوته درخانه زانن
شفیقانه سهاه ماباه برلس
ضیافت ما سو گوناگون کهیاون
خداوندا یه چانوی چهوم مه احسان
پنن احوال ساروی با و کیاه چهی
دپس تم مهتر عالی نژاده
بتقدیر خدا مه را و آرام
کرن خواجه ز حال خویش آگاه
نمت آسوی مه تتو پٹھال لبیا

جوالنس آب و تاب رود ینہ دانہ
اچھو یا مت سُو وچھو تمہ کاندرنی
گمت سہ ہول آسوم لول آہت
ونت کیاہ زانہ باجی کیاہ بنت آم
رٹت نیولنس ٹھگن زورہ دوبارہ
ژلانی ژلو مہ ہت گوشہر شاہمس
ژلت آسس پئو لاکن شبانہ
ملاقاتاہ کرِک غفتن سپن تام
دلارامس دپن بہ ہ وارہ مسرور
پچھو آسس رات رالنس نغمہ تہ نانہ
دژہی گلنور شاہن شاہ چینس
چھو متھی پورین فرد امقرر
مگر لوژم گمژ گلنور بیمار
تژہ دوہ گے شہر چی ساری زنانہ
اگر در خانہ کانہ روزی با آرام
یہ کت بایت جوالنس واژ در گوش

ہتن رخصت زِ خواجہ گو بخانہ
وُتھت تھد بوسہ دِتنس ہنہ ہنہ
ونت گژھ کور گن آسو کژہ در امت
ستھا سختی تو چم از بخت ناکام
تمی یم ہیمژن چھم برونٹھ بارہ
دوان تت سخت دُوس صبح و شامس
خوجن اک تیو اُنس با کار روانہ
ژلس پیونس گژھ در باغ شہ بام
یہ رالنس چھوی گژھن در باغ گلنور
وزان طنبور تہ دف ہم نے و سانہ
منادی گیہ اچھ روی زمینس
پگاہ سلطان چھن واتی بصد فر
ینہ والس چھ مالس سخت بیزار
تتی رالتس کران سوز و ترانہ
گرہس تھندس کران یکبار نیلام
زٹن جامہ دتنس عشقن ستھا جوش

٣٧

چھنہ لاچارہ چھے بختاورن ہنز
بصورت ہیچھ ماہِ چاردہ چھے
صفت ہمسند مکے کیاہ بوونت خوٗ
دلاسا تس کرِک چھک ناز مستور
در آن بُستان اکِت کُن ہیوٗت بلبل
ہمت نغماہ کرِک ژرکال تامت
حساہ ہوشاہ منن روٗد بنہ دانہ
مگر شہزادہ آسو از خواب بیدار
امی شبہ آسو گلنورہ مقرّر
نظر گلنورہ کرہ ہر سو بگلزار
تمس از غم نہ کینہ نندر یوانی
وٗدان ڈیوٹھن دِیان ای ہیو یار
قرار دل نہ تس از بے قراری
کرن فکراہ اندر کرِ تس اشارہ
دِھتِ آوزان اشارہ عشقہ گنتو
نقاب انز رو دلدار امن تلن یام

امیرن افسرن اہل زرن ہنز
بسیرت خوب تر عصمت پننی چھے
یہ پوشہ ٹھرانی یت مجلسہ شوب
بدل غمگین اندر باغ گلنور
سو بلبل آسو ژہاران سوی ہنن گل
تھکت پیہ نندرہ ولونکہ نال تامت
لفرش خواب گیہ یکجا روانہ
پیا نندرمنس یس رادمت یار
پنن پان مارہ لوکہ از ضرب خنجر
زنا ناہ اک وچھن از خواب بیدار
ہمت آتش منس بالکل پشانی
للہ ون برجگر چھوم دور رکنار
ہنا آیس دماغس بوی یاری
وچھن گیتھر پنن پاٹھن ادارہ
پلنگس پٹ سو کھتہ در پیش گلنور
پننس دلبرس حوکھ ہاوِنی تام

تمہ جونج بعد ینس تہنزِ حکایت
مفصل یاو نس ژو رودِ خاموش
زلیبہ گفتگو بلبل وصلکی ایش
ہنا کھاون پوشکھ اے یار جانی

دوشیوے گے طبلس کُن روانہ — ڈنک ناتھ سنئیس تازیانہ

عرض گُرِ نِک خطاکِیاہ گوم ظاہر — مہ پٹ تو ہہ کیازہ سپنہ ایت قاہر

حضورہ خاص شاہس اِتھ چھہ کُن دار — حکم اسہ فُن سپن رخصت دربار

چھہ وُ دِر شہرس ہیمن لاڈُن مجلدی — چھہ تُنگس شاہزادس کار شادی

گرِ ٹھو سالس اینوک تم گرزہ فی الحال — دوہس التِس گڈُن یِم راہ یکسال

یہ بوزِت گوسُتیس سخت ہیبت — لدُن زین وُن گُرن اننک تجدیت

اِنہ پھیرِت تہ گرِ نِک ارہ پارہ — شہس کُنہ وَنزنہ بو سپنہ مارہ

گُرِن کھتِ شیرہ ہیو تم زہ دلیر — برہنہ تیغ ہیت جنگی دلاور

وُچھِت سوی خشم و زور و شور تندی — شیبو قلعو کرنہ کینسہ بندی

ستم ہیتو نِک یِم رٹھکن بند کرنہ دَر — ژلوک سر تس پرُک اللہ اکبر

سپَن راہی تہ گے شادان خندان — پرُک الحمد للہ سوئی یزدان

شبا شب گے پکانی تا صبحدم — بشادی تُرہ اُدھیت شامی عم

سپُن بلیہ آفتاب روز روشن — گرُو پیٹھ وتھ پروک نقلاہ چھہ توشن

کمی کالہ رٹِت آرام وتھ یار — سمندن کھت یہ تیزی راہ یکبار

چھہ بادِ صبح دَرِہ اکس لاران — وُچھوک فخرِ جاہ یوانی گر آیہ مالن

دِپوی گُلنورہ شہزادس مہ باہر — یہ شاہِ چین چھہ وی حشمت فر

ستن پیرن ہندو ناموتی باوم
شاہی مزہ ھاوم
نتہ لوی اندرن غم گوس مارہ
وزیرو کردہ بیت مرغارہ وارہ
لوٹے میرمت البانت میں ہم
بستی ازبلندی و الوطم
جھن فریاد و حق فتنہ چھو اولاد
مرزا منہ کسی ہم گور بدنغ

بوکت لائق تھوس گلنورہ ھیرہ ہم گدی باغم
ذت کتہ باغم نرہ زودرہ رنگ ماہ
وزیرن و نوشتہ چیت کس الو گوشت
دیرن روداد حیلہ ہمت اعلی مو کرم
دیوس دانا وزیرن باہ کیسنہ
تاہ چھو بدعا ہوکا چھو بنہ اندر یکتا ماہ
زہ گرگت نیزہ لیں پت ار وزیا ماہ

تمن ہند گر ٹھوک ڈاکس حوالہ	بشاہ چین سالر درای سالہ
کُہستانن بیابانن کرت طے	وفی القصہ واتت و سمن بے
یلہ تم باحشم اندر سمن رشے	تماشا و چھنہ مردم ارہ بر درا
باستقبال خسر و خسرس دراد	سو شاہ چین ہت باعنس اندرا
دٹھرمت آسوتت کمخواب و دیبا	گمنت سوی باغ ساردی آسو زیبا
بشادی بیٹھ تم بر بستر ناز	بہ پردہ مطربن خوش تر او آواز
وزان چنگ و رباب و ساز و سنطور	یران ساقی پیالن آب انگور
سر و دس سیت تم مشغول و مسرور	خبر شاہس و تنگ تہ جمز چہ گلنور

در بیان گم شدن گلنور مرتبہ سیوم و مشورہ کردن با وزیر و جواب دادن او و نکاح کردن دختر خود را با فرزند شاہ چین

بہ یو زت گو شہس زیرو زیر نام	وین تخلیس نہ تخلیس کس لو زر آم
وزیرس گون کران تم حال خالی	گش گلنور بیزت باغ خالی
چھنہ گلنور اندر باغ موجود	سہ ناگہ گیشری از باغ نابود
ونت کس نہ انہ روز بدبخت آم	سمن تا چین گریس کورہ بدنام
زدہ لوی کور ماران آس کیاہ جان	منع نے آسہے آمت بقرآن

بہ

ہم بنت باوت نہ ارات آسعو نیز حکایہ
کسی کاہ پر زہ ودل جعو شرقروارہ
خلا این چھو عطا گر
ہم گشت سمہ یکشو
ہر نہ ہمبنہ نر سو مسا بانی
لطف ور نہ سنی نز سو ر جانی
لدن ر بیکس ینا میان نریم
بہ دختر چھوی لورو زیم

بہ پہری ناہ بنت شاہ حین سینخ خرس شاہ ہہب ہہب
دیون سوی شاہ سین خوش تاو شنت شاہ کہ بکاہ خلاوند ہوید
بہ پوئنت دل سین و زمن بکث سردون غلغہ نامہ بہ لوبہ میں
شادی پنت کہ ہت قاضی و ہیر کس پیش دل ماتم شادو سازہ
ضیافت انگو نکاح حمدانی ہی کس فاضل عاتن نہایت ناز و سازہ
سبب سجر سنہاہ یکسان ساری ہم ادارہ

ورہ پشنس کوزراپایہ لنس نیرکھ چھو
ہنیہ نیرہ داپہ ورہیس پیس سیت پتو وریہ شیو
زرد ورزلفن و لعل ورن نارن خرسن پیارہ خصت
ونہہ ہس سیت کرہ خوش شاہ چین بتران ورت
سہ چنس چین کرہ خوش نوش چینچ پتران ورت
سہ پتن منصور جمد خداجو دولدی اکس چین باچین نکافی

بوقتِ خود خروس نزاد آواز	غزل یار بس اخیرک کرنہ آغاز

غزل خواندنِ قوالان برائی شکرانہ نکاح

مہ کرے لول باغن بوشہ چمن بارہ لو	ژہ مشتاق ونتہ چھہ ہم سیت کمن بارہ
کوہ رود کھٹن ونجلو تخانہ رود	حنا خون جگر ہو چھوی ژہ من بارہ ولو
مہ لوزم عارہ سینہ بارہ کرمت گیت چھیو	بہ خصلت تراوساتھاہ بہتہ بن بارہ ولو
خندہ کرِت فندہ عالم مہت از عشق ہیو	کھٹت روز زن ریش عارہ ون بارہ
لدم پیغام آدن وعدہ وفادار چھیو	زمسکین دور چھوک ژی نشہ کمن بارہ ولو

دربیانِ رفتن شاہ چین با عروس ملک خود وخصت شدن مہمانان

ادا بلہ شب سپین گاشک عمل آو	تیاری کرِتھ بہ رفتن برگ چاو
مہ راز سنہ سالہ آس ہمراہ	تمن مشتاق آسو از حد شہنشاہ
دپیوہ نک گیاہ عجیب بلہ میانو لوزرد	مہ لش کیشرن دہین پھ لازہ روزرد
تمو دوہس شہاہاسہ چھینہ فرصت	دہ رخصت با دل خوش سئی چھہ منت
شہن کنہہ پزنوی نر روی دختر	دمانس ژہ اونہ لش لوی دختر
چھو انسان پرژہ نن د شوار بیشک	بچشم حال اہل حال ڈیشک

اوانہ سیلرن گلنو دادا طرف

فرزندِ وریہ پیس گلنو جی ورن
یمن چون بوین ہم ورہ بہ پران
کرِتھ دورو خاوان ورہ راوان
کرن ریش وجس جلوہ باوان
کرن ریش کس الیس بانی ان
آسن پرش سمندرن بانہ روان
کران گیاہ نفس آس بانہ ہوانی

۴۴

دلارامن دپن گلنوزن کس ژن بوز
کرو عقد نکاح باہم زہ نیرہ شرورز
پوچھوس پتن کل ورہ خنجر ہووی تو گنبد
مبادا ورہ منس خارہ دپہ جنگ
زبردو سئی چھو عشقس مستی نیروی
زمی سئی دپہ چھو والا پہ رستی
وی عاشق چھہ کرمت پا کدامن
چھہ پائی اندر نیائی ورانن

دلارامن دپوی پوسودا گارہ چھوس احوال لوزم
کرِک دزخانہ قاضی فقس عرض چھوم
بس شہرس اندر تمہ وات قاضی اکامت
کرِ ونتہ دپہ ار نیہ آسم قاضی
خداشاہ ژھسہاسہ کرتھ آمت
دیو بس گلنوزن ویہ پاری
چھ گلنوزہ چھائی دریہ اسرار
تمہ نپتان اظہار

وفاد لشت وفا مسکینہ کرو

پھلول صبحاہ شب تارن بارگ

بقیہ داستان

دوین کرتن ہت وصلوک فتوی داد

بیان خانہ قاضی ہت تاد

ازان پس گے روانہ سوی قاضی

نکاحی ذات شہرس اکس تام

دلوک ژرہ بر شہرس پیتام

تھکھادت دراو شہزادہ نمودار

دپس گلنور دای شاہ دلارام

شہرس کن گرفتہ شاہ ان ہمو تام

دلارامن گنڈن جامہ زرد بیل

تن زیبا ہش بر پیہ زدیب

سپن دہی پن تس بالہ یارس

وچھان اوژی کن چھس لو نظارس

مہ ہمراہ چھم زنانہ وارہ کن دار	قسم کھیو مت ہمیں جہ کرنہ اقرار
بحکم شرع اسہ دن کیاہ چھو فتوی	دلوس تم لو نکاح کرنوی چھوز یار
تتھی تم قاضی کرنک عقد بندی	سپن خوشحال باہم کرکھ زندگی

غزل در نکاح بستن دلآرام با گلنور

نکاح کر قاضی دون یارن مبارک
مبارک عشقکین کارن مبارک
مبارک وصلکوی بازار گو گرم
گرہ ھیناہ مست بلبل بر سر شاخ
نکاحس بیٹھ پائے مشتری قاضی
مہر قاضن کرانی آسو قسمت
چراغاناہ کرت ہت با ستارہ
عطارد دستبوس آن وعاشق
کمر بستہ بجان شب عطر و عنبر
زہ مودپ گو مسافر پاٹھ خاندر
مبارک تا قیامت رود باقی

عزیزن یار و غمخوارن مبارک
مبارک چھوی وفادارن مبارک
تمناہ ژلو وفادارن مبارک
چھو ہسنوک جوش گلزارن مبارک
دنن بر زہرہ درہارن مبارک
مریخ و زہرہ تم سارن مبارک
دلوک رنگ لو زکن جارن مبارک
کرن آسو درج دون یارن مبارک
چھکن کوچن تہ بازارن مبارک
بنیا بیھو حال زردارن مبارک
تمن مشتاق دلدارن مبارک

خزان ان دراو بر شہزادہ بازار

کلاہ بر سر سنبر جامہ بہ کلاہ

دپن سنبل نازو انیں پیش

وچھن بہ سوی شہزادہ ووکان

پیران بنتھ نظر ترن

سپن نیماں ناز و پیش اس ...

سپن تہ بابن سنعتی غالہ ... تغافل ... سنبل ... ارانس ... نشان جانن تم

رتن دبنہ ... نگاہ ... سوزن ... ناز ... سرمو ... ارانس ... بانبر ...

ربنہ ... بابہ ... بہ ... سینہ ... ہیتون ... یتبین ... ماره

... گنبد ... فتن ... چھن ... سپن ... نن ... نجود ...

روانی درایہ خستہ سوئی بازار
لبن نہ لس دلارامن نشانہ
ژہ کت کن بیخبر گو ہم مہ نیرت
کرن شخصس اکس تمہ کرہ حوالہ
ہرن جایا کرایہ نازو خوشتر
بخلوت بیٹھہ داغاہ ہت چوالہ
ہنو جانانہ کت جایہ کھٹت یان
رٹت کیاہ کینہ ژنو تھم سینہ ای یار
دلوک ارمان کڈتھم نہ برابر
قبیلہ کرانہ درایس لجانہ باپت
فراقس چاپنی منز مبتلا چھس
ستم کرتھم ہتم یارہ دوبارہ
ژہ رستوی چھس دزان دربار ہستو
ہرن ازغم کرن عجز و نیازی

دوانی بالہ یارس ون دلافگار
کرن ھے ھے ونان ای یار جانہ
دلس شر گوم کرڈیشت لو فیرت
گیہ مشغول اندر آہ و نالہ
بہن تت منز کرن پالس مقرر
زھٹن آہ از جگر تر اوان نالہ
محبت جانو چھوم در دل فراوان
جفاکار و ژہ در اہم نو وفادار
پھروم وصلوک ستم وصلوک کھنی ر
خجل کرتھس ہتم یارہ گرہم ست
پمژ در غم گمژ اندر بلا چھس
ہتم یا سیت پالس دلقرارہ
بدوزخ زن دزان چھس جنتچ حور
پرن ابیات ہای جانگدازی

غزل گلنور در فراق دلارام

[illegible]

چشم جادو بینہ بنزلہ	کرنہ لوڈ لیشے بیمار بلہ
تبہ لد چھس انارِ دانہ	چھانہ پوژھ گوم دل دیوانہ
دَنہ منز باگ چھس بکس تہ	تنہ آینت تراوھس کس نہ
پھوی نہ انصاف زرٕہ اکھ دانہ	چھانو دور رہکینہ زالت
نارہ گوہم ہر سینہ زالت	عار چھوی نہ بالکل جانہ
پھوس بو مسکین گومت بارہ	یارہ دادے یابے عارہ
چھو منہ ایوان کینہ نشانہ	چھانہ پوژھ گوم دل دیوانہ

داستان دریا آمدنِ گلنور در بارِ شہریار گلفام و پرسان کردن شاہ از گلنور و واقف شدن شاہ گلفام از حال و

دِلو ہا طالبو باقی خبر لو نہ	دماہ اک بہتر یو باوے نرکسوز
وچھک یابنے دپن کت جانفدائی	کران دل پارہ پارہ چھی جدائی
جدائی چھے قیامت یمن نگارن	رفیقن دوستن دون بالہ یارن
ہلاکِ جان عاشق چھے جدائی	خصوصاً زیادہ بعد از آشنائی
جدائی چھے کرانی شسترس سور	جدائی جانفدائی زانہ گلنور
بصورت زن بسیر مرد دردائے	بکارِ عشق عالی پایہ پائے

[illegible]

[illegible]

۴۵

صفت بیہ شہر کی از تمام بوزم
طمع گومہ دلس بنیو آمس فرمان
مہ آسوم یارہ جانی گوم نیرت
نوے بو چھس سٹھاہ آوارہ گومت
اکس ومیس وزیرن اطراف روزہ
عزیز از جان بیپن شاہس سوداجر
مہ دردل گیہ سٹھاہ ژیرای چانی
بنزدِ ما حضوری روزہ ہر روز
دوہس دینار رہنت تھاوے مقرر
دتُن از جان و دل اقرار تس تام
تنھنے تمہ شاہنی انعام کرُس
لبُن یامت حکومت از عنایت
خدا لیس آسہ یاور کیاہ ہمتس غم
تتھوی ملکس کرُن انصاف و حسان
جفا ژاوُن کڈِت از بیخ و بنیاد
ترِ ہی عدلس دِژِن تمہ زندگانی

بیہ تعریف چانی تام بوزم
بو بنیو دانت نہایت گوس حیران
دوبارہ لورہ نہ سوی آم فیرت
امارہ ہمتسند بے چھس مارہ گومت
کونہ شاید تھند پیغام بوزہ
دِیُن تس تاجرس ای نیک حاضر
مقابل بہہ بیہ چھی جاے چانی
بنایت ژئ مہ بخشی روز فیروز
ژہ چھوک تھدہ پایہ ژیے سایہ سر
ییمنا یارہ سُند کونہ جایہ پیغام
سٹھاہ لطف و کرم اکرام کرُس
وزیرن رشک و گو ہمتسند نہایت
ہمتس دشمن بیپن تن سار عالم
دیان آس خلق از کیاہ تا بہ جانان
جفا کارن کرن تمہ خانہ بر باد
مشت گیہ داد خواہن عدل رانی

بجنگ هاې تشرود دیره ترادی
علمدار و علم استاده تهاوی
مستی نقاره رستی نار ماران
ہمتوک دراین بکینه دوّل ته دف
بہ دلبر خان دلاور دراے لاران
نغمان شمشیر ۂ ۂ آمُت
امیر فتح اللہ دلاور
ہاتھ مستی ڈھت تیر آس هتان
سلاح گنڈ کو بدشمن آی لاران
لالان در پتھ پہلوان اتھ نمادون
تهتی پیلان جنگی مکہ نادون

دِژن میانو ڇهو ناکاره	دلآرامه نگارو
مجنونه سُند ڇهوم خاره خاره	لیلاه نیره آواره
ژهانڈٹ سجد سہی بے عاره	دلآرامه نگارو
یا اللہ گوس هسکین ماره	اللہ روی هاوه یاره
دلس منز ڇهوم سوی خاره	دلآرامه نگارو

دربیانِ پیغام آوردنِ قاصد برائے جنگ از جانبِ دلبر خان بحضورِ شہر یار گلفام و فرستادنِ میر فتح اللہ برائے امدادِ انتظامِ جنگ

روایت ڇهی کران یاوی ژتس تهاو	دُبه اکه قاصداه در پیش شه آو
گنڈٹ گل عرض خدمت کرنه شاہس	دِژن تی قاصدس عالی پیاہس
ز دلبر خان ڇهوس آمُت خبر ہست	ڇهه دراهن باغیان تیر و تبر ہت
زمستی تل تمو شور و بغاوت	ڇهه ونزت لے نداندی شهرس دواگن
ڇهاندارا کڈک پیلان پُر زور	کرُن یم باغین پامال چون بور
یه بوزت ساعتها اک رُد دخاموش	کهتوس از سینه درس کینکو نی جوش
دِژن تس قاصدس کهنه ڇمنه تنگی	تهتی سوزک پتی مردان جنگی

ڇهپن ژن گنڈٹ ڇهاڈن رڇک شمشیر در کف
امیرن گنڈ لباس فخر از تن
روانه قاصدانه کیو بدشمن
ڇهپن سُند پہلوان دلاور
سلاح ابکس تمه نشه نمادن

ستہ سلیم
شہس اول کران ستاد و دار نظیم
ڇهن گنڈم قاصدانہ انگیز
اران پس پیادو تہ فقرن ژن
مجنون ژندی پیادوھنہ بزر سنی
سر کرو جوان مغفر ژندی و
بجو و بینی و زنخ آ ژنگ پتن
مرود و تعویذ بلند صلیح سکا ترکس بین و ہاتھ
ڇهن ژنانہ سرن نیزه بیرانی ماتہ پس ہر دی ستہ پسیر باراج
پنہ نجام پتہ سیزه درانی تیزه ستہ بیس ہ ہا ادہ تارادہ دوران
دنی پتہ ہاکھ نزه فنیزه سیتہ بر داه پہ استراکہ شابات جنگ
ترضی بیتہ ورقاد ماہ فتح اللہ ۔ ہ ژنک ہ انجمن راضی جہد و ۂ جنگ

بنی بچهه باپهر سوی گل لون ته والن
یه دوی سزن انز هنده نه ته ملک و مال خالی
کرن از عوض لوت دو زی جای عالی
عطا علیه خدا انس پهن ته کرنی کلس برنی
چهیمن نامه دوی ژمن ثمن نمن یا بال امن
سو فتح الله مسی نش دوستن تو ابا جلد
جواب اب شیر کلدن باون امیر
پرت ژهوی کیه تنش ضمیر

کرد نه جنگ زی کن باج تارو	چهو کیاه حاصل دلیرن خون هارد
بشاه خود بیم سوزن مه پیغام	دچهو کیاه واته فرمان صبر کرتام
یهوی برم دِت مس نش تام یتو فیور	بظاهر بصلح باطن بجنگ بور
سین غافل سو دلبر خان از جنگ	فریهوک نش دتوی فتح اللهن ڈنگ

در بیان نامه نوشتن امیر لشکر میر فتح الله بجانب بادشاه شهر گلفام و جواب نامه از شاه گلفام بجانب امیر لشکر میر فتح الله

لکهن مخفی یه یار دی قصه شاهس	بجیله باج دنکوی وعده کرنس
بجنگ فی الحال شاها تهو نه غافل	وچهوم بدخو ته بدرو ژهو جاهل
باقبال شہنشاہ جہاندار	چهه امید فتح داور مددگار
اتن قاصد شهس کتو نامه دلوس	بخوبی وعدهٔ انعام دتونس
سو قاصد گو روانه تیز جون باد	دتن شاهس سو نامه گو پرت شاد
ز اول تا باخر خط وچهین یام	تُسند تدبیر لوزت دِل چهلس نام
جواب نامه لکهیس هوس نو رضی	بطمع زر مس خامس ده بازی
زه ای فتح الله چهوک دانا کتهن منز	لکهے کوتاه مفصل بو خطس منز
چهه مطلب اک کتهاسا سس اندر بوز	کران گزهه هوشیاری مختصر بوز

نامہ منشی لشکر فتح الله بجانب دلبر خان

اتون اکا قاصد جالاک سیرن
گزهه ژهره دلبر خانس یتن
یه نامه اکا دلبر خانس اران
لکهن خط نامہ هوشیار دوپران
دوپن کنیزن زیهه هو

۴۷

روانه کو سو قاصد تیز رفتار
دتن نامه بدست خصم خونخوار
پرت نامه کرک مضمون کهن عقل
نوازش قاصدس از عقل دوپن
پیغ تو پلن کرده سو جوب
سو قاصد ادر رخصت پت بجلدی
پچهه پیش میر فتح الله مردی

لیکا هو بوزتن ... درآن
دربدۂ فوج زن ... اندر
لطف اتن سو فتح الله بلا درباو
اجل بیشیم ... ژهرت
گمت بیچهه وعده انعام
روانه سوی دلبر خان خونخوار
در انعام گو سون پت بدرکار

پلنگن سخت منگن کھنو شرارت — نهنگن هاره فی لگو پاره فی زرت
دلیرانه نهنگ تم آئے لاران — به تیغ و تیر دشمن آی ماران
بمیدان خونکی دریا پکین آس — سو حال بد و چھپ شیرن خزلن آس
مُدا گو فتح دلبرخان یژ تنگ — پلنگ تم آس تم پت دوانجنگ
علم ترادت زهنگ بے خواه سنزی — دلادر تیت مارک بینه گرنزی
بدست خود سو دلبرخان مارن — ژٹ سر ترادلس ته خون هارن
فتح فتح اللهس دژ ذات پاکن — پرگ حمد خدا صبحن ته شامن
سپه بیم رود تیکن تم کرین رام — ابن درد دام احسان خاص ته عام
تنک عامل یکایک منگناون — بکار سابقه بر حال تھاون
بهر صورت کرن ساری مسخر — وزیران و امیران اهل کشور
یه کیثراه اگ الخصه مال غنیمت — سپاهین سارنی بخشن لقسمت
سلاح تھاون جمع هم لعل و گوهر — دران کشور تھون راجاه مقرر
لکھت دو تونس کرن جهی فتح نیک راج — لکھت هتو بس مگر دنو جهی هر کن باج
سو فتح الله گو زان فتح سرور — سوی شه آدبا فتح و ظفر پور
خبر لو زنت شهن کر شادیانه — پئے شکرانه بخشن کیاه خزانه
حقن حمداه پرن کوتاه برن جاو — دیان آسو عمره مطلب مع ازدراو

باستقبال فتح الله دلادر
وقت ازجای خود و پاشاه تنتم
بن سوی تھف کرت مسند خویش
دوان کریا قتن آے بطرت پیش
دزان عنبر و زان چنگ و زبام
دزان مطرب بجان فتح کیانه
پران مطربجان ارکان عظم
بارک چھس کران ارکان عظم
شهنشاه مس دزه کاست ازدلس عم
مبارک نامه مست کیناه معرکه
پرانی صد مبارک صد مبارک
کران چھس بانه نشه شاباش شاباش
عزیز دلدار خان پیچوم چیتین پتی دور
مخالف سخت زدر وار آسوم
یه عجم چانی الطاف ذاتن مه کاسوم
زه پنشه چھم پوانی نوی شاهی
گرچهک ادکن علاوه زه خواهی

بدن ... کشاه ... نیس
... سوی ... ازی کیش
پیش ... هه ... داره
عجایب ... جهه ... حواره
بدنیا ... مهجوب ... باری
اوصاف ... باری
چهپ ... عقلی
عطائش ... شکلی ... نباه ... زمانه ... خجانه
بکانس ... ازاغ ... داغ ... زبان
... زبان
... الله ...
... خصیب ...

برمزہ غمزہ ہمتندی چھو کس لون
کمان ابرونتہ خمدار شمشیر
دولب گلنار پستان تازہ زن دِتین
سوفوخمز بوشہ تھر سردِ خرامان
چوماہِ چاردہ سُوی پرگمساله
وِنے کیاہ بوزہ ہمتند حال نوبنو
بخوبی درجہان فرد زمانہ
یتہ نو تم پادشاہن پت اگس لنش
رضاسارن سپُن برای خسرو
بتاریخ سعیدُ روز خوشتر
ضیا فرزنگہ رنگہ رَنہ ناون
کرِک قالینہ فرشاہ رتو بنگالن
منادی سو لسبو داون زوپاری
بدعوت آی درویش سرافراز
ضیافتھای گوناگون کھیاو
اَنُن قاضی دِپُن تس کنہ مہ کرتاد

مژہ تیر و کرانی ساسہ بدِخون
اکی زخمہ کرانی شیرنی زیر
ہُمن دُولن منز مقام قاب قوسین
زہ گیسو پتس پریشان تابدامان
پکان ہر سو سہ ماران آسہ ڈالہ
دِمے تمثیل ہاوت بوزہ کمُند
دیان چھیس ناو گل بانو یگانہ
بفتح اللہ مہ چھم زینگنہ خواہش
دیان چھوس پت اکھاوہ وزہ برگو
جہاندارن سو خاندر کُرِ مقرر
بعزّت خو انجن منز تھاوہ ناولن
بیہ پیغام امیرن نیک فالن
بخانہ پادشاہ ازایزہ ساری
شہن ہناو تم بربستر ناز
خواص و عام شربت ہای چاون
ہمیس طوطس عطا کرمے ہین ہار

غزل خوانن مغنیان دربارہ

عقد نکاح میرن فتح اللہ

۴۹

ژالو ٹهم دل لولہ پاره
ابیاته پاره پهاروا
زدوره ژلو هم دلفراره
میاته پاره پهاروا
لشک از محبت بناز
زو بیت در لسیاهی
ماو ٹهمنس مر دو پاره
ضرب ... ابیاته پاره پهاروا
وین مه ژالوم ضرب ژالان
میاته پاره پهاروا

شب قدر و برات و نیز جمعه	ضیا از فضل سبحان شد مبارک
بیا مسکین سین ون شاد و خرم	بفضل و فیض رحمان شد مبارک

در بیان آمدن میر فتح الله در خلوتخانه پیش گل بانو

ولو ها عاشقو وصلوک وینے را
مهاراز سن کرک گوهر نثاری
سو دوه در عیش و عشرت ادو شب
عروس خود وچهن پر نگس بهت ناز
کتهاه باشاه ملاقاتاه نه باخور
الت کن هیوڈه داغ دلربا هت
سوں فتح الله دیان کو ثراه بیمینا
اٹهی پیش دلبر و انتام
تمامی شب بدینگونه ملاقات
اجابت منگنس کریس خدائی
مناجاته پته عشقن انس زور

گر ٹهک لو زت ٹهوک یدش دلباز
تو نگر گے تنک لاچار ساری
ببرج بدر عالی قدر شب آو
کرن نه تس مهس کن کهنه نک و تان
گلس زن دو روشن بلبلاه دور
سوپٹ پر نگس دران درنار هجرت
خبر دلداره سنز کو ثراه دیمینا
ٹهنڈی وصلکوی هه پیاله جام
کرن سوی روا فرمای حاجات
امان دتونس زگرداب جدائی
تهوی غزلاه پرن سورک کرن شور

غزل خواندن گلنور در فراق دلبر خود

۵۰

عاشق دلخستہ پیو مت ما	بر درت مسکین پھو سے
زانھہ کنتھاہ کر ٿھمنہ واره	میانہ یاره چھا روا

بقیہ داستان

پس از ختم غزل امیر دھوشیار
نظر کر بختہ عاشق در ابہ گلنور
شبن یلہ ترا دلہ صبحین گڈن وسر
سو فتح اللہ زخلوتخانہ یلہ دراو
دن شاما پھومی بر دھو ٿہ لوبت
مہ ٿھندی شوقہ دل گومت اواره
تمن رستوی لسن میانوی چھو شعار
بو تیتو تامت نہ ڈیشن سوی دیاره
بہ بوزت تم شھن دِتو نم اجازت
زہر رخچ واره دیار دِ تلس
روانہ گوشہانہ سوی بازار
دوان دلو کوچہ و بازار ہر سو

زخواب غفلت خو دگہ ٿھتہ بیدار
جھازالن و فایارہس کرن پور
سپن بیدار ساری بادہ کیو نر
سلامی بادشاہس لش تھی آو
مہ دلبر آسو سوی چکم رھتہ گومت
ھمن ژنا نڈن تہ بوگرھ باره
جہاں ذاره سو میانوی یار دلدار
مہ ل کرہ روزہ تیتو تامت قراره
کمر گنڈن بجان و دل شرن وت
سٹھابیہ سیت خدمتگار د تلس
بظاہر خوش بدل غمگین و افگار
انن ناجان جانان در نظر بو

۵۲

تمن اندر جواناه اک وچهون زار
دلس تم کیا وانے غمخواره میانے
باقبالت رهائی لبوا زین غم
سٹهام چهوم یاره سنده وغم دردل
بو چهوس از جان و دل تس پت گرفتار
دوباره یدیهیم نه آن سمنبر
دلس فتح اللهن ون کنهه مبر غم
زه امره نشه فیر از غم نیر بالکل
چو دامی واتناوت پیش عذرا
تهضے ذاتن تمن دون رای فرنگ
همانذم دشیوبی عشقن د توک جوش
مدا فتح اللهن دپوسن خبر لوز
چهسے گلنور چانی یار جانی
لباس مردانگی هندوی کرن دور
تمن دون زج زبینه کهی غنچه یام
گهضے تم حسن یکدیگر و چهن اس

پرزهن تس کیاره چهوک درغم گرفتار
خدا بوسر کرے سرداره میلانے
خدا تهوئے همیشه شاد و خرم
لسن تمستند رستوی ژیه چهو مشکل
تمس رستو زندگی کیا چهم ره در گا
مرن میانوی بهر صورت چهو بهتر
بوتس تش واتناوت شاد و خرم
چو بلبل ون کرت یو د وصل گل
نگار هن داره ماضے ردی زیبا
الکس اک ڈیشتهی ژیمای بزنک
مگر همیت بدل فکرن چهه خاموش
دئے بو مختصر پاڅهن زبر بوز
زه عاشق میانو بو معشوق جانی
دلارامس دتن دیدار پر نور
دلارامن سو گلنور ناله رٹ تام
گهضے باهمد گر بوسه کرن آس

دپوس گلنوره ای زلفت بدامان | نه عرضی پیش خسرو گرزه خرامان
لکهت عرضی ژرن در دست آن ماه | زبانی ازره ئی در خدمت شاه
کرن تشریف ارزانی چهه منت | نه چوم تس را زدل باون بخلوت
زبین عرضی ژرن در دست خسرو | پرن تا مت سوبی فرصت وتهت گو
تن نهها بصد اکرام شاهی | بخلوتخانه شان گو سوراهی
قدم بامت اندرتم زانو ازباب | سلاما تهدوتهت کرهس بآداب
بجای خویش بیه شاه بوڑھ خوشحال | سکندر طالع وجمشید اقبال
دلس گلنوره خندان را از مستور | بوچهین ان بنت نه چوم ناو گلنور
نه بوزت پادشاه پیو درتفکر | بڈت گواز تفکر در تحیر
بان باعث درنگی رٹ جوابن | جبینس چین کیاه چارس عتابن
هناه ورت کرس شهزاده تکرار | کدورت ترا وای شاه جهاندار
نه آسوی زالو مت دل عشقه ناری | ورنی کیاه ازجهان کرهه تجمه خواری
یه دلبر راومت ژکال آسوم | توے ولومت غمن نه نال آسوم
زنانه چهین بهانه مرد لاگوم | کرم نه چاکری جالس نه زاگوم
یه سر بوزت سپن شاهس خشم کم | دپن گلنوره کرتم واره محرم
دلس گلنوره فیرت ای خداوند | بوچهس امنز زنانه کهوم یه خاوند

ضیافت کښت پر ګ حمداه تبارک	سمت بنو بنو کړ ګ شاهس مبارک

غزل مبارکبادی شادی

فلک گفتا ملک اختر مبارک	مبارک بر شه انور مبارک
گل و بستان همه قمری نه بلبل	چهه شادان بر حشم لشکر مبارک
دلوک مطلب لین از فضل باری	نه هے از صنعت داور مبارک
تمام عالمس از نو بهار او	پهولے هر گونه لج یکسر مبارک
نے و چنگ و دف ساز و رباب	وزان هر دم گرزان خوشتر مبارک
وزان عنبر نه اذفر عود هر سو	دهان اخگر چهه از مجمر مبارک
سپین عالم کستور نافه	چهکانی کیاه دتن عنبر مبارک
زلوی زلف مشکین جان سکین	معطر گو سو چون اذفر مبارک

بقیه د استان

بعد عشرت کڈن د وه سپین شام	بسرج مه اثت گو شمس دل تام
اکسن بر حسب قرآن گو د و دل ستاران	هتوک داده بهم بوس و کنارن
وصل د و ن منزسین فصلن قدم زاده	بخلوت باغ بید اغو د و یو جهاد

زه چهوک بابه چه اس فرزند چاپی	بنت آسو تنت تابع چه چاپی

دربیانِ رخصت دادن بادشاهِ دلارام دختر خود و گلبانو و گلنور را بطرفِ شهر گلفام

د لوک شاهن گهورٹ چهونه میانی	هٹهاه شاهزاده کره زم مهربانی
عطا کره مے سو ونده دختر خویش	خطا بخشان آسرس از کم و بیش
پدر مرده د پان تس بیں پدر د وره	برابره هاوزن باقدرِ گلنوره
تحائف ره نگه زنگه مهره ته دیاره	عبیر و عنبر و هم درِ شهواره
رضا اسند رضا میانوی ته زانک	اذا میانوی اذا اسنده زانک
دلوک شاهن زحد اسباب سیاره	تحائف ره نگه زنگه مهره ته دیاره
عبیر و عنبر و هم درِ شهواره	کنیزان و غلامان اسپ ره اهواره
بکرد فر کرن ته شوے روانه	اکس ملیس تمن سیت د راد پانه
کرن شاهزاده تم عذر خواهی	هپه پیغام آره سوزان خواه مخواهی
دلارامن د پوس شاها دن کره بس	خدا ایس هتا وذمه گرهه ته پاپس
هتوک تم بادشاهن نام رخصت	لبسوئی خانه فیرت گو لفرحت

نامه نوشتن دلارام بجانب شهزاده گلفام

نته کتھ وانته یا در منزلِ دُور — تمی گرِ واتناوس پیش گلنور
تمن تیھو شوبه تھو احسان کرزک — زہر کس قدر و عزت جان کرزک
کرن تعریف چھانس چھو منه امکان — تھوس چھانن سٹھاہ ممنونِ احسان
دِژن نامه کرُن قاصد روانه — دِژن لس وِل یه زخم مالِس نشانه
به تیزی دراو قاصد وَ تجن تام — تھوُن نامه به پیشِ شاه گلفام
شہن دیو قاصدس وَن اره پیغام — یه نامه کم دِتوی دَن کیا تمس نام
دلس تم چھوی یه نامه از دلارام — سو چانِ چشمنی ہند گاش و آرام
تلن نامه پرُن از پای تا سر — جواب لکھوس یا آبِ زر برابر
لزان پیٹھ نو شہن با اہلِ دربار — مه درد نیا چھو زنده نور الابصار
دُپس فیرت وزیرن ای شہنشاه — عجائب کینه چھو نه از فضلِ الله
نصیب آسن اسه سارن ملاقات — خدا بوزت گژھن کڈنی ژه حاجات
شہن چھیر روی زاری سوی باری — عذرخواہی سٹھاه کرتم بباری
خداوندا مه ہاوُم نورِ دیده — سو مے آسوم زہر کسن گزیده
دلس پیدا شہس گیه پور فرحت — کُرن شکرانه تم کیا بے نہایت
کڈن محبوس تم از قید خانه — کران آزاد تم ہمه کی بہانه
زرو پوشاک دِتو نک بے نہایت — دلارامس نشه کرِ نه شکایت

یمانی چھون جسم گیہ شاه گلفام [illegible]
پیمه شہزاده سی پرِ تس نظر آم [illegible]
بہن زوی سے سنازچه کلفام [illegible]
وزیران و امیران نی [illegible] دستن
نکلی آسیو چھون جمشید در راه
سو شاہنشاه فلک تخت کلاه
یمان زن خواست [illegible] فرزندان
بفرو شوکت و فتح فراوان
با استقبال پانه دراو پکه
باعمه ارکان دولت ہمت ہزار

[illegible]

٥٦

[illegible]

اسہ کیاہ راحت لبن بارہ وَنتہ
ہہ رُوبہ مستہ ہاو رُخسار حسن لہ تہ
وودرن چانہ چھوپھ کیاہ ژھاوہ وِلن چانہ چاو
راجہ زادہ ماجہ ابن کیاہ پتن کرتنہ ہاو رُخسار
تاجور بابن مستہ بے ہاو تہ چھود نیتہ
ہہ رُوبہ مستہ ہاو رُخسار
سرتن جانہ سمہ راپہ تھاوہ پتہ لولہ فتنہ
اسہ راپہ اتنہ مستہ ہاو رُخسار

بو شادی سیت جامن چھوسنہ واتن	دگر بارہ کرک زندہ ژہ ذاتن
ژلس پی شاہزادس تم ترہ اُستاد	اتن در پیش کرنک لطف و امداد
زجود خود کرُن خوشنود یکبار	مصاحب ٹھہرادن تم بدربار
غرض ازباد یہ بامین وتھت آی	پرانی حمد حق شہرس اندر ژای
خرامان باپدر در راہ دلارام	ژسیت آمت نہ ہر سو خاص تہ عام
مرخص لوگ گے از شاہ ساری	ٹھوک بَرہ وتھہ حرمخانس ژو پاری
شہن دپو شاہزادس گرژھ ہماد	حرمخانس اندر ہیمز چھ ابتر
بہ نزدِ مادرِ خود واتو یامت	رٹن نالہ سو لالہ زود تامت
دتس تمہ بوسہ رویس مادرانہ	ژہ کتو آسوک کیاہ گوی بہانہ
ہہ کرتھم در فراقِ خود قیامت	ثنا ذالس بوین اونک سلامت
پزدی چھا بو وچھن چھیس روی جاپو	ہتوس دایو بشادی دنہ واتوی

غزل خواندن کنیزان بابتِ سیکہ شاہزادۂ دلارام درخانۂ خود

لولہ چانہ عاشق چھہ گیمت خستہ	ہہ رُوبہ مستہ ہاو رُخسار
خستہ چانہ کین گے ازخود رستہ	ہہ رُوبہ مستہ ہاو رُخسار
باغہ سانہ پھلمت پھک لوشتہ دستہ	مُشکہ چانہ بَرنہ آو سمسار

ہہ رُوبہ مستہ ہاو چاون پتہ اقرار
سمہ خدن عشقس نہ پتہ کرنک لستہ
زلفہ داو زنجیرہ سیت ہاو رُخسار
ہہ رُوبہ مستہ ہاو شقس
زرہ زرہ کونادہ چھوی عاشقس عار
معشوقہ سوند ایوان

٥٧

عاشق جانباز معشوق قصہ نتہ
بتہ بتہ ہر جایہ ون وعشق تہ
مستہ کیاہ وژتہ چھوپہ ایوان یار
منتہ مرزحمہ پتہ لوز مستہ
مسکین یاوان یمہ کتھ گیس تہ
مرزہ اسہ آمت پتہ چھوبہ مرزہ دار
بوزہ کھے سوز کیاہ مہ گیہ زیبہ تہ
ہہ رُوبہ مستہ ہاو رُخسار

بقیہ داستان

ژہ چھوی شاہزادہ سندو زیبائی
تھنتہ پتی شتہ ہر مبارک
چناوت رنگہ دنگہ ہاوہ
عیش و عشرت الحاص و عام
بمانی شہرس نادن
زبعد ان شہن کرناو کم

خطاب بنفس خود گوید

ژہ لاگت پانہ کی ناوان افسوس
عمر ساری کرت ویران افسوس
ژہ بہر بندی گژھو کیاہ گومت
ژہ لاگت ژھولنہ نافرمان افسوس
ونکیاہ روزِ محشر نش خدایس
کرت نیہ یمان افسوس
ژہ حاضر مسجدس منز گو کنہ زاہ
کنن یامت گئی آذان افسوس

ژہ آسوک ماگمتُ از بخت ناگام
پھلوی دل ول ثہ ای مرا ای گلفام

مبارک نا وچانوی زندہ رُودی
مبارک بخت وتخت فرخندہ رودے

یہ آمتُ فتح کرہ تھی شہرِ عشقس
چھجھت آمتُ سبق اسرارِ عشقس

سپُنمت تاجدارِ عشقبازان
بنوہُت کاردارِ جانگدازان

ژہ چھی گلفام شہرچ پادشاہی
دلآرام شاہ شہرس عشق خواہی

مبارک مالِ پترِ لب زہ عالم
یہ گوداد خداچھونہ دادِ آدم

یہ لوزت گوشہ گلفام کیاہ شاد
دُپن آسن ہمیشہ عشق آباد

زشکرانہ سپُن فارغ سوتہ یام
دُپن شہزادہ سی تم تاج خود تام

نظر کرہ عاشقو وچھہ عشقبازی
کرن شہزادہ فی کیاہ ترکتازی

نظر کردرایہ عاشق بخنتہ گلنور
ستنم ژالُن وفا یارس کرن پور

کرِت دَوراہ زد نیادرآی آخر
بنوہسبے درلحد تم ژای آخر

نہ رُودی شاہزادہ فی سہ گلنور
نہ گلبالنو بنو موتن کرکھ سُور

یہ آبادی گژھن آخر چھہ برباد
نصیحت رٹ یہی چھی بس تھون یاد

وچھومنہ کینسہ اکسی موت چھوران
چھوسارن موتہ سیتی طمع سوران

پوہُن پن زن ہرت چھی موت اوسان
کڈت از خانہ در میدان ساوان

سپُن از موت لُس غافل زدُنیا
کھوان افسوس نیری سوئ عقبے

[illegible]

۵۸

[illegible]

[illegible]

مناجات بدرگاہِ قاضی الحاجات

بحمد اللہ یہ نامہ خوش ختام	بپایان واتو عشقن داستانہ
خداوندا یہ راہِ عشق ہادم	زجامِ معرفت مے پانہ چاوم
خداوندا بپاسِ شاہِ مرسلؐ	مہ کرتم عقدہ ہای عشق زی حل
چھو ہر سو عشقہ والنس جوش ہر دم	دلو ہا عاشقو چھو ہوش دردم
سوائے عشق بہتر چھو نہ کاراہ	سوائے عشق ھمرہ چھو نہ یارا
مہ کرتم عشقہ نارہ سور یارب	مہ کرتم عشقہ سینہ پور یارب
جلا بخشم مہ از نارِ محبت	صفا بخشم مہ در کارِ محبت
کرم ختم سخن الحمد للہ	پرن والین چھو حق للہ فی اللہ

سنگون گژھہ مغفرت از بہر مسکین
گمت از بارِ عصیان پژ چھو غمگین۔

تاریخ ختمِ کتاب

بگفتا ہاتفی باردی فرحت	مبارک شد پسند گلنورِ گلریز

این چند ابیات از تصنیفِ غلام محمد ابن حاجی غلام محی الدین مصنفِ کتاب
